

สำนักหอสมุดกลาง - พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

สภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคในอำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี
BEEF CATTLE RAISING CONDITION AND BEEF MARKET IN THAYANG
DISTRICT ,PETCHABURI PROVINCE

โดย

นางสาวภรณ์ ขมสิงห์

2/11/45

ภา 179 ล

2545

เลขหม.....
เลขทะเบียน..... 49761
วัน, เดือน, ปี 30 ส.ค. 2547

.b.....
.i.....

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์
ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

6/11/45

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ**ปีการศึกษา 2545****ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) สภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี****(ภาษาอังกฤษ) Beef cattle raising condition and beef market in Thayang District ,****Petchaburi Province****ชื่อ-สกุล**

นางสาวภรณ์ ยมสิงห์

สาขา

เทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

ภาควิชา **ครุศาสตร์เกษตร****คณะ**

ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ.ดร. กัญญา ตันติวิสุทธิกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ 2) ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 3) ศึกษาตลาดการขายเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 104 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชายอยู่ในช่วงอายุ 40-51 ปี ประกอบอาชีพการทำไร่ ทำนา พันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงคือ พันธุ์ลูกผสมบราห์มันและโคพื้นเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบผูกยืนโรง เกษตรกรจะขายโคเนื้อให้กับพ่อค้าคนกลางและผู้ค้าเนื้อในตลาด โดยผู้ค้าเนื้อโคและผู้ฆ่าชำแหละเนื้อโคเป็นบุคคลภายในครอบครัวเดียวกัน สถานที่ขายเนื้อโค คือ ตลาดประจำอำเภอและตลาดนัดตามหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ 120 บาท

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัญญา ตันวิสุทธิกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนช่วยตรวจทาน แก้ไข ปัญหาพิเศษในครั้งนี้นั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ขอขอบคุณผู้ปกครองที่ให้กำลังใจและสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำปัญหาพิเศษ สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อน ๆ สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือแนะนำในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความสมบูรณ์ของปัญหาพิเศษในเรื่องนี้

ความดีของปัญหาพิเศษเล่มนี้ ขออุทิศส่วนกุศลให้กับบิดาที่ล่วงลับไปแล้วและขอมอบความดีให้กับมารดา ที่ให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์และกำลังใจ รวมทั้งอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ข้อคิดต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม

ภรณ์ ยมสิงห์

มีนาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตของปัญหา.....	2
1.4 นิยามคำศัพท์.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 สภาพทั่วไปของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี.....	4
2.2 พันธุ์โคเนื้อ.....	6
2.3 การผสมพันธุ์โคเนื้อ.....	9
2.4 การจัดการด้านการเลี้ยงดูการให้อาหารและการตอน.....	10
2.5 การป้องกันโรค.....	13
2.6 การตลาดโคเนื้อ.....	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ.....	15
3.1 ประชากร.....	15
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	15
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	16
3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	16
3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และลักษณะของแบบสัมภาษณ์....	16
3.3.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์.....	17
3.3.4 วิธีการดำเนินการสัมภาษณ์.....	17
3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	17
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล.....	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1 ผลการวิจัย.....	18
4.2 วิเคราะห์ผลการวิจัย.....	39
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	44
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	44
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	46
5.2.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	46
5.2.2 ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย.....	46
บรรณานุกรม.....	47
ภาคผนวก.....	49

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนครัวเรือนของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ ใน 12 ตำบล ของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี.....	5
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ.....	18
3 ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ.....	19
4 ช่วงจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ.....	20
5 ช่วงกลุ่มตัวอย่างที่มีลูกจ้างเลี้ยงโคเนื้อ.....	21
6 แสดงอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ.....	21
7 จำนวนเกษตรกรแบ่งตามพื้นที่ในการประกอบอาชีพ.....	22
8 แสดงรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ.....	23
9 แสดงช่วงจำนวนโคเนื้อที่กลุ่มตัวอย่างเลี้ยง.....	24
10 จำนวนโคเนื้อแยกตามเพศ.....	25
11 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงโคเนื้อแยกตามสายพันธุ์.....	25
12 กลุ่มตัวอย่างที่นำโคเนื้อมาเลี้ยง.....	26
13 จุดประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ.....	27
14 จำนวนเกษตรกรที่มีการจดบันทึกพันธุ์ประวัติของโคเนื้อที่นำมาเลี้ยง.....	28
15 ระยะเวลาในการขุนโคเนื้อจนจำหน่ายผลผลิต.....	29
16 ช่วงผลกำไรที่เกษตรกรได้รับในการเลี้ยงโคเนื้อ.....	29
17 ปัญหาที่เกษตรกรพบในระหว่างการเลี้ยงโคเนื้อ.....	30
18 อาหารหลักที่เกษตรกรใช้เลี้ยงโคเนื้อ.....	31
19 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้อาหารเสริมให้กับโคเนื้อ.....	32
20 รูปแบบโรงเรือนที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ.....	32
21 ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง.....	33
22 การต้อนโคเนื้อและวิธีการต้อนโคของเกษตรกร.....	34
23 กลุ่มตัวอย่างที่ฉีดยาให้กับโคเนื้อ.....	35
24 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำวัคซีนให้กับโคเนื้อ.....	36
25 แสดงวิธีการผสมพันธุ์โคเนื้อ.....	37

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
26 การจำหน่ายโคเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง.....	37
27 แสดงชิ้นส่วนต่าง ๆ ของโคและเปรียบเทียบราคาขายปลีกต่อกิโลกรัมของเนื้อโค ในตลาดต่าง ๆ.....	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงโคเนื้อมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะโคเนื้อสามารถทำรายได้ให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเลี้ยงโคเนื้อตามชนบทไม่จำเป็นต้องใช้อาหารที่มีราคาแพง สามารถใช้วัสดุที่เหลือจากการเกษตรได้ เช่น ฟางข้าว หญ้าสด ที่ขึ้นในที่สาธารณะ ต้นข้าวโพด เปลือกสับปะรดซึ่งเป็น วัสดุคบที่เหลือจากโรงงานอุตสาหกรรม โคนับว่าเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็น เนื้อ หนัง กระดูก เลือด เขา ล้วนแต่มีราคา และนับวันยังมีราคาแพง เพราะประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่จำนวนโคเนื้อเริ่มลดน้อยลง ราคาเนื้อโคมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น

การเลี้ยงโคเนื้อในชนบทของประเทศไทย โดยทั่วไปจะอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า "เข้าไป เย็นกลับ" คือ คนเลี้ยงจะต้อนโคออกไปหากินตามในทุ่งนา ที่สาธารณะ ป่า ในที่ดินของตนเองหรือผู้อื่น ที่ว่างเว้นจากการเพาะปลูก และตอนเย็นจะต้อนกลับเข้าคอก ทำอย่างนี้เป็นประจำ โคเนื้อตัวใดขายได้ ก็จะถูกคัดออกไปขายก่อน ส่วนที่เหลือก็เลี้ยงต่อไป การผสมพันธุ์ก็ปล่อยให้ตามธรรมชาติโดยใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง ด้านการจัดการเกี่ยวกับการเลี้ยงดู การให้อาหาร การทำวัคซีน และการรักษาโรค ไม่มีกำหนดที่แน่นอน โคเนื้อส่วนใหญ่ได้รับอาหารไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าที่ควร

โคเนื้อที่เลี้ยงในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นโคพื้นเมือง ซึ่งเลี้ยงโดยเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำไร่ทำนาในชนบท รายละเอียด 1-2 ตัว จำนวนโคในประเทศไทยปี พ.ศ. 2544 มีประมาณ 5,128,590 ตัว โดยไทยได้แบ่งปศุสัตว์ออกเป็น 12 เขต ซึ่งแต่ละเขต มีจำนวนโคแตกต่างกันออกไป ส่วนเขต 7 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร มีจำนวนโค 565,894 ตัว โดยถือว่าเขต 7 เป็นเขตที่มีการเลี้ยงโคเนื้อ มากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองลงมาจากเขต 3 ที่มีโคเนื้อมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ คือ ประมาณ 1,139,477 ตัว และอันดับ 2 ได้แก่ เขต 12 ซึ่งมีจำนวนโคเนื้อ 856,288 ตัว (กรมปศุสัตว์, 2544) และเมื่อเปรียบเทียบการเลี้ยงโคเนื้อกับสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่นแล้ว โคเนื้อถือว่ามียุติมาณน้อยมาก โดยโคเนื้อมีเพียง 2 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ในขณะที่มีการเลี้ยงไก่ 83 เปอร์เซ็นต์ เป็ด 11 เปอร์เซ็นต์ สุกร 3 เปอร์เซ็นต์ และกระบือ 1 เปอร์เซ็นต์ และจังหวัดเพชรบุรีถือว่าอยู่ใน

ปศุสัตว์เขต 7 ซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 3,890,711.2 ไร่ มีจำนวนประชากร 459,042 คน และประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรกรรม ทำนาทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์

เนื่องจากผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบกับเป็นครอบครัวที่เลี้ยงโคเนื้อเป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยจะทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเกษตรกร สภาพการเลี้ยงโคเนื้อที่แท้จริงของเกษตรกรตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ และตลาดเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อได้นำข้อมูลเป็นแนวทางในการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อและวิธีการเลี้ยงโคเนื้อให้มีคุณภาพดีขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ
2. ศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
3. ศึกษาตลาดการขายเนื้อโคของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

1.3 ขอบเขตของปัญหา

การศึกษาเกี่ยวกับโคเนื้อในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่ต่างต่าง ๆ ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร รวมทั้งตลาดของเนื้อโคในท้องถิ่นดังกล่าว ได้ทราบข้อมูลที่แท้จริงของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

1.4 นิยามคำศัพท์

“สภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ” หมายถึง สภาพลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนบุตร รายได้

“เกษตรกร” หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อใน 12 ตำบล ของ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

“การตลาด” หมายถึง ช่องทางในการจัดจำหน่ายผลผลิตโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมปศุสัตว์ ปศุสัตว์อำเภอ สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

2. เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเลี้ยงโคเนื้อ
3. ได้ทราบตลาดของเนื้อโค และสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการเลี้ยงโคเนื้อเพิ่มขึ้นของ

เกษตรกร

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ.2545 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 สภาพทั่วไปของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
- 2.2 พันธุ์โคเนื้อ
- 2.3 การผสมพันธุ์โคเนื้อ
- 2.4 การจัดการด้านการเลี้ยงดู การให้อาหารและการตอน
- 2.5 การป้องกันและการรักษาโรค
- 2.6 การตลาดโคเนื้อ

2.1 สภาพทั่วไปของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ขนาดและที่ตั้ง อำเภอท่ายางเป็น 1 อำเภอหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ในภาคกลางตอนใต้ของประเทศไทย จากกรุงเทพมหานครไปตามถนนเพชรเกษมเป็นระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 460,416.9 ไร่ มีจำนวนประชากร 84,543 คน (สถิติจังหวัดเพชรบุรี :2544) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือติดอำเภอบ้านลาด ทิศตะวันออกติดอำเภอเมือง ทิศใต้ติดอำเภอชะอำ และทิศตะวันตกติดอำเภอแก่งกระจาน อำเภอท่ายางแบ่งเป็น 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลมาบปลาเค้า ตำบลท่ายาง ตำบลในดง ตำบลท่าคอย ตำบลเขากระปุก ตำบลปึกเตียน ตำบลท่าแลง ตำบลกัลลหหลวง ตำบลท่าไม้รวก ตำบลวังไคร้ ตำบลหนองจอกและตำบลยางหย่อง

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ราบสูงและพื้นที่ราบลุ่มเป็นบางตำบล มีภูเขาป่าไม้ และมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่านบางตำบล ของอำเภอท่ายาง ได้แก่ ตำบลกัลลหหลวง ตำบลท่าไม้รวก ตำบลยางหย่องและตำบลท่ายาง เป็นต้น พื้นที่ด้านทิศตะวันออกและทางทิศใต้ของอำเภอท่ายาง ติดกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าว และพื้นที่ดอน ซึ่งเกษตรกรจะใช้ปลูกอ้อย และสับปะรด เป็นส่วนใหญ่

อำเภอท่ายาง มีอากาศค่อนข้างร้อนในฤดูร้อนและอบอุ่นในฤดูหนาว มีฝนตกชุกในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคมของทุกปี

ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำ และสภาพทางเศรษฐกิจ พื้นที่ส่วนใหญ่มีความชุ่มชื้น อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำไร่ทำนาและทำสวน โดยเฉพาะถ้ามีการชลประทานที่ดีก็สามารถเพิ่ม ผลผลิตให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี แต่ก็มีความขาดแคลน ของอำเภอท่ายางที่เป็นพื้นที่ราบสูงทำให้การ เพาะปลูกได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นเกษตรกรจึงจำเป็นต้องใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ทางอื่นแทน เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกอ้อย ปลูกสับปะรด ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เพราะไม่ต้องใช้น้ำมาก แหล่งน้ำ ธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ เขื่อนแก่งกระจาน แม่น้ำเพชร คลองชลประทาน ตลอดจนสระน้ำที่เกษตรกร ขุดขึ้นใช้เองในฤดูแล้ง เกษตรกรขนส่งผลิตผลทางการเกษตรไปสู่ตลาด ได้แก่ ตลาดกลางหนองบัว ตลาดกลางบ้านลาด ตลาดท่ายาง และตลาดในหมู่บ้านตนเอง ประชาชนส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพ ทางการเกษตร ได้แก่ การทำไร่ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ทั่วไป และรับราชการเป็นส่วนน้อย (สำนักงานสถิติจังหวัด :2544)

สภาพการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายางจังหวัดเพชรบุรี อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี อยู่ใน เขตปฏิบัติงานที่ 7 ของกรมปศุสัตว์ ซึ่งในแต่ละตำบลมีการเลี้ยง โคเนื้อในจำนวนที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 2.1) อำเภอท่ายางมีปศุสัตว์อำเภอคอยให้คำปรึกษา และความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการ เลี้ยงสัตว์ แต่มีเกษตรกรมารับบริการจำนวน ไม่มากนัก เพราะบางตำบลอยู่ห่างไกลจากอำเภอ การ เลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร จะเลี้ยงกันภายในครอบครัว ไม่มีการจ้างแรงงาน และเลี้ยงโคจำนวน 2-3 ตัว โดยในอำเภอท่ายางมีจำนวนโคเนื้อประมาณ 14,257 ตัว (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี, 2545)

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนครัวเรือนของเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อและจำนวนโคเนื้อ ใน 12 ตำบล ของ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ชื่อตำบล	จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยง โคเนื้อ (ราย)	จำนวนโคเนื้อ (ตัว)
1. มาบปลาเค้า	99	861
2. ท่ายาง	23	350
3. ในดง	57	474
4. ท่าคอย	47	1,116

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

5. เขากระปุก	92	1,206
6. ปีกเตียน	64	900
7. ท่าแลง	166	2,935
8. วังไคร้	82	1,301
9. ยางหย่อง	44	445
10. หนองจอก	149	1,521
11. กลัดหลวง	136	1,560
12. ท่าไม้รวก	84	1,688
รวม	1,043	14,257

2.2 พันธุ์โคเนื้อ

โคเนื้อในที่นี้ หมายถึง โคที่มีเนื้อมาก ลักษณะโดยทั่วไปจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม่ว่าจะมองด้านบนหรือด้านล่าง ด้านข้าง โดยทั่วไปโคเนื้อที่ดีมีหลายพันธุ์ แต่ละพันธุ์มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันออกไป การเลี้ยงโคเนื้อ ควรคัดเลือกพันธุ์ที่ดีมาเลี้ยง และคำนึงถึงหลักใหญ่ ๆ คือ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม การกินอาหาร การเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ และความต้องการของตลาด ดังนั้นจึงแยกสายพันธุ์โคเนื้อออกเป็น 3 ประเภท คือ โคพื้นเมือง โคพันธุ์ต่างประเทศ และโคลูกผสม

(อุทัย หนูแดง, 2541)

2.2.1 โคพื้นเมือง

โคพื้นเมืองของไทยมีลักษณะรูปร่างลำตัวเล็ก กะทัดรัด ขาเรียวยาว เล็ก ยาว เพศผู้มีหนอกขนาดเล็ก มีเหนียงคอ แต่ไม่หย่อนยานมาก หูเล็ก มีสีไม่แน่นอน เช่น สีแดง เหลืองอ่อน ดำ ขาวนวล น้ำตาลอ่อน ข้อดี คือ เลี้ยงง่าย หากินเก่ง ไม่เลือกอาหาร สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเลี้ยงโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดได้ดี ให้ลูกดก ทนทานต่อโรคและแมลงได้ดี ข้อเสีย คือ เป็นโคที่ขนาดเล็กไม่เหมาะที่จะมาเลี้ยงขุน คุณภาพซากไม่ดี และเนื่องจากแม่โคมีขนาดเล็ก จึงไม่เหมาะที่จะผสมกับพ่อพันธุ์ที่มีขนาดใหญ่ เพราะอาจมีปัญหาการคลอดยาก

โคพื้นเมือง ในประเทศไทย แบ่งออกตามลักษณะรูปร่างภายนอก และวัตถุประสงค์การเลี้ยงได้ 4 สายพันธุ์ ดังนี้ (สรเทพ ฐัฒวาสร, 2539)

1. โคนเมืองอีสาน เลี้ยงกันมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งตอนล่าง และตอนบน เพื่อใช้ลากจูง เทียมเกวียน และเป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญ โดยเฉพาะในงานพิธีต่าง ๆ มีลักษณะประจำพันธุ์คือ มีขนสั้นเกรียน โดยทั่วไปมีสีน้ำตาลแกมแดง หน้ายาว ผอมบาง หน้าผากแคบ มีรูปร่างขนาดเล็ก
2. โคนลาวลำพูน เป็นโคพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์หนึ่งที่พบมากที่สุดในเขตพื้นที่ของ จังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ เท่านั้น เกษตรกรบางท่าน กล่าวว่า ชาวเมืองลำพูนนิยมใช้โคนลาวลำพูนลากเกวียน เพราะทำให้มีสง่า ราศีดี เนื่องจากเป็นโคที่มีขนาดใหญ่และมีสีขาวปลอดทั้งตัว โคนที่มีโคนลาวลำพูนเทียมเกวียนในสมัยก่อนเปรียบได้กับมีรถเบนซ์ไว้ขับในสมัยนี้นั่นเอง และเนื่องจากมีถิ่นกำเนิดที่จังหวัดลำพูน จึงเรียกโคพันธุ์นี้ว่า "โคนลาวลำพูน" จากคุณสมบัติที่มีลักษณะเด่นและเป็นลักษณะเฉพาะพันธุ์ โคนลาวลำพูนจึงได้รับคัดเลือก เพื่อใช้ในราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ
3. โคนลาน นิยมเลี้ยงในภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัด เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จากการที่เกษตรกร ในจังหวัดดังกล่าว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เมื่อเพาะปลูกเสร็จแล้ว ก็เก็บเกี่ยวผลผลิต นำข้าวที่ได้จากการเก็บเกี่ยวมาวางเรียงในลักษณะวงกลมมีเสาไม้เป็นศูนย์กลางสำหรับผูกโคราว (คาน) โดยจะขอแรงงานจากโคของเพื่อนบ้านมาช่วย ซึ่งจะผูกโคเรียงแถวเป็นรายตัว จากนั้นไล่โควิ่งวนเวียนรอบ ๆ เสาไม้ที่ปักไว้ ต่อมาจึงได้มีผู้คิดค้นนำวิธีการนี้มาใช้ และเพิ่มจำนวนให้มากขึ้นประมาณ 20 ตัว แต่จะแข่งขัน 2 ตัวคือ โคนที่อยู่นอกสุด และตัวรองลงมาและได้มีการพัฒนาวิธีการแข่งขันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะประจำตัวของโคนลาน มีนิสัยปราดเปรียว ตื่นตกใจง่าย ลำตัวยาวบาง มีสีดำแดง ต่าง เขียว มีเหนียงคอบาง และมีเขายาว
4. โคนเมืองภาคใต้ นิยมเลี้ยงกันมากทางภาคใต้ ซึ่งจากการที่คนภาคใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เมื่อหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ชาวนาจะปล่อยโคออกหากินตามท้องทุ่งนาเป็นฝูงใหญ่ โคนจากในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้านเมื่อมีโอกาสได้พบกัน ประกอบกับเป็นช่วงฤดูการผสมพันธุ์ โคนตัวผู้จึงชนกันเพื่อแย่งชิงเป็นจำฝูง เพื่อที่จะยึดครองตัวเมีย ชาวบ้านเห็นลีลาการชนของโคบางตัว เกิดความรู้สึกรังเกียจ จึงคัดเลือกไว้เป็นโคชน ซึ่งโคชนจะต้องเป็นโคเพศผู้ที่มีลักษณะดี มีอายุประมาณ 4-6 ปี โคนชนมีมากที่สุดใน จังหวัด นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง และสงขลา

2.2.2 โคนเนื้อพันธุ์ต่างประเทศ

1. โคนพันธุ์บราห์มัน มีต้นกำเนิดในประเทศอินเดีย แต่ถูกปรับปรุงพันธุ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นโคเนื้อที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ลำตัวกว้าง ยาว และลึก ได้สัดส่วนหลังตรงนอกใหญ่ หูใหญ่ยาว เหนียงที่คอและหนังใต้ท้องหย่อนยาน โคนหางใหญ่ ที่นิยมเลี้ยงมาก คือ สีขาว เพศผู้โตเต็มที่

มีน้ำหนักประมาณ 800-1,200 กก. เพศเมียน้ำหนักประมาณ 500-700 กก. ข้อดีของโคพันธุ์นี้คือสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนของเมืองไทยได้ดี ทนต่อโรคและแมลง เหมาะสำหรับเป็นโคพื้นฐานเพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพดี ข้อเสียคือ เป็นโคที่มีอัตราการผสมติดค่อนข้างต่ำ ให้ลูกตัวแรกช้า และให้ลูกค่อนข้างห่าง

2. โคพันธุ์ซาร์โรเลส มีถิ่นกำเนิดในประเทศฝรั่งเศส มีสีขาวครีมตลอดทั้งตัว รูปร่างเป็นที่เลื่อมพื้นผ้า ขาสั้น ลำตัวกว้าง มีกล้ามเนื้อตลอดทั้งตัว นิสัยเชื่อง เป็นโคเนื้อที่มีขนาดใหญ่ ข้อดีของโคพันธุ์นี้คือ มีการเติบโตเร็ว ซากมีขนาดใหญ่ เนื้อนุ่ม เหมาะสำหรับนำมาผสมกับแม่โคพันธุ์บราห์มัน เพื่อนำมาเลี้ยงเป็นโคขุน ข้อเสียคือ ถ้าเลี้ยงเป็นพันธุ์แท้หรือมีสายเลือดสูงจะไม่ทนต่อสภาพอากาศในประเทศไทย ไม่เหมาะที่จะใช้ผสมพันธุ์กับแม่โคที่มีขนาดเล็กเพราะอาจทำให้คลอดยาก

3. โคพันธุ์ซิมเมนทัล มีถิ่นกำเนิดในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ นิยมเลี้ยงในทวีปยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา นำไปคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นโคเนื้อ ลำตัวมีสีน้ำตาลหรือแดงเข้มและมีสีขาวกระจายแทรกทั่วไป หน้าขาว ท้องขาว และขาขาวเป็นโคที่มีขนาดใหญ่ โครงร่างเป็นที่เลื่อม ช่วงขาสั้นและแข็งแรง เพศผู้เมื่อโตเต็มที่มีน้ำหนักประมาณ 1,100-1,300 กก. เพศเมียมีน้ำหนักประมาณ 650-800 กก. ข้อดีของโคพันธุ์นี้คือ มีการเติบโตเร็ว เนื้อนุ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดเนื้อโคคุณภาพดี เหมาะที่จะนำมาผสมกับแม่โคบราห์มัน เพื่อนำมาเลี้ยงเป็นโคขุน ข้อเสียคือ ถ้าเลี้ยงเป็นพันธุ์แท้หรือสายเลือดสูงจะไม่ทนต่อสภาพอากาศในประเทศไทย ไม่เหมาะที่จะใช้ผสมกับแม่โคที่มีขนาดเล็ก เพราะอาจทำให้คลอดยาก

4. โคพันธุ์อินดูบราซิล เป็นโคที่เชื้อสายโคอินเดียเช่นเดียวกับโคพันธุ์บราห์มัน แต่ปรับปรุงพันธุ์ที่ประเทศบราซิล มีหน้าผากโหนกกว้างค่อนข้างยาว หูมีขนาดกว้างปานกลางและห้อยยาวมาก ปลายใบหูกจะบิด เขาแข็งแรงเอนไปด้านหลัง โหนกมีขนาดใหญ่ เป็นโคที่มีขนาดใหญ่ค่อนข้างสูง ข้อดีของโคพันธุ์นี้คือ เป็นโคที่ทนต่ออากาศร้อนได้ดี ข้อเสียคือ ไม่เหมาะที่จะเลี้ยงเป็นโคขุน เนื่องจากเป็นโคที่มีขนาดใหญ่ สร้างกล้ามเนื้อช้า

2.2.3 โคเนื้อลูกผสม

โคลูกผสม หมายถึง โคที่เกิดจากแม่พันธุ์พื้นเมือง ส่วนพ่อเป็นโคพันธุ์อื่น เช่น บราห์มัน อินดูบราซิล เป็นต้น ลูกที่เกิดมามีลักษณะเป็นลูกครึ่ง คือ มีสายเลือดอย่างละ 50 เปอร์เซ็นต์ โคลูกผสมมีขนาดใหญ่กว่าโคพื้นเมือง มีน้ำหนักมากกว่า ปัจจุบันมีความนิยมกันมาก และเป็นการกระตุ้นให้เกิด

การปรับปรุงพันธุ์โคพื้นเมืองให้มีคุณภาพดีขึ้น (อุทัย หนูแดง, 2542) พันธุ์โคที่ปรับปรุงในประเทศไทย ได้แก่

1. โคพันธุ์ตากหรือโคพันธุ์กบินทร์บุรี เป็นโคลูกผสมระหว่างพ่อพันธุ์ชาร์โรเลต์กับแม่พันธุ์บราห์มัน โดยกรมปศุสัตว์ ได้มอบให้ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ตาก ทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ ให้เป็นโคเนื้อพันธุ์ใหม่ ที่โตเร็ว เนื้อนุ่ม เพื่อทดแทนการนำเข้าโคคุณภาพดีจากต่างประเทศ การสร้างพันธุ์ดำเนินการ โดยนำน้ำเชื้อพ่อพันธุ์ชาร์โรเลต์ผสมกับแม่โคพันธุ์บราห์มัน (62.5 % ชาร์โรเลต์ และ 37.5% บราห์มัน) โคพันธุ์ตากมีสีน้ำตาลอ่อนคล้ายสีทอง เป็นโคที่มีขนาดกลาง ข้อดีของโคพันธุ์นี้คือ มีการเติบโตเร็ว มีขนาดใหญ่ เลี้ยงง่ายหากินเก่ง ไม่เลือกหญ้า ทนต่อสภาพอากาศร้อนได้ดี

2. โคพันธุ์กำแพงแสน เป็นโคพันธุ์ที่ปรับปรุงโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยใช้พ่อพันธุ์ชาร์โรเลต์กับแม่พันธุ์บราห์มันคล้ายกับโคพันธุ์ตาก แต่โคพันธุ์กำแพงแสนปรับปรุงจากโคพันธุ์พื้นเมือง โคพันธุ์กำแพงแสนจึงมีสายเลือด พื้นเมือง 25 เปอร์เซนต์ บราห์มัน 25 เปอร์เซนต์ และ 50 เปอร์เซนต์ ชาร์โรเลต์ มีลักษณะและคุณสมบัติคล้ายกับโคพันธุ์ตาก

2.3 การผสมพันธุ์โคเนื้อ

การผสมพันธุ์โคสามารถผสมได้ตลอดปี แต่ปัจจัยที่ควรคำนึงถึง คือ ทำอย่างไรให้ลูกโคที่เกิดมา มีอาหารที่อุดมสมบูรณ์ และอากาศที่อำนวยต่อการเลี้ยงลูกอ่อน จากอายุการตั้งท้องประมาณ 9 เดือน การให้อาหารโคมากเกินไปจะทำให้โคอ้วน ซึ่งเป็นสาเหตุของการผสมติดยาก เพราะเกิดการสะสมของไขมันในท่อนำไข่ ควรเลี้ยงแม่โคให้มีขนาดปานกลางคือไม่อ้วนและไม่ผอมเกินไป (สุรชัย ชาคริยรัตน์, 2541) อย่างไรก็ตาม วิธีการผสมโคเนื้อสามารถกระทำได้ 3 วิธี ดังนี้

1 การจูงผสม เป็นการแยกเลี้ยงระหว่างโคแม่พันธุ์และพ่อพันธุ์ เมื่อโคตัวเมียเป็นสัด โดยสังเกต จากอาการสุดคมตัวอื่น อวัยวะเพศบวม มีน้ำเมือกเล็กน้อย เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงนำพ่อพันธุ์มาผสมวิธีเหมาะสำหรับการเลี้ยงในระบบครัวเรือน ที่มีจำนวนโคเนื้อไม่มากนัก

2) การผสมแบบคุมฝูง เหมาะสำหรับฟาร์มขนาดใหญ่ โดยใช้อัตราส่วนพ่อพันธุ์ต่อแม่พันธุ์ในเขตร้อนชื้น ตัวผู้อายุ 2-3 ปี คุมตัวเมียได้ 10-15 ตัว ตัวผู้อายุ 3-4 ปี คุมตัวเมียได้ 15-20 ตัว ตัวผู้อายุ 4 ปี คุมตัวเมียได้ 20-25 ตัว ตามปกติการผสมจริงมีอัตราการผสมติดประมาณ 75 เปอร์เซนต์ ต่อครั้ง

3) การผสมเทียม โดยวิธีการใช้น้ำเชื้อแช่แข็ง โดยทั่วไปควรใช้น้ำเชื้อเฉลี่ย 1.5 โดส ต่อการผสมพันธุ์ 1 ครั้ง และการผสมเทียมจะมีอัตราการผสมติด 70 เปอร์เซนต์ ต่อครั้ง

2.4 การจัดการด้านการเลี้ยงดู การให้อาหารและการตอน

2.4.1 การเลี้ยงดู

การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิม คือ ปล่อยให้เด็ก หรือ คนชรา ต้อน โคออกไปหากินหญ้า และพืชที่ขึ้นตามที่สาธารณะ กินน้ำตามลำคลอง หนอง บึง ในบริเวณนั้น และตอนเย็นจึงต้อน โคเข้าคอก แต่การเลี้ยง โคเนื้อ เป็นอาชีพที่ต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวก ในการเลี้ยงมากกว่านี้ และเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อควรมีพื้นที่ปลูกหญ้าเป็นของตนเอง มีหญ้าแห้งหรือ ฟางข้าว สำรองให้โคกินในหน้าแล้ง มีแหล่งน้ำที่สะอาด มีคอกสำหรับให้โคพักกลางวัน หรือ มีร่มไม้ นอกจากนั้นควรมีคอกสำหรับ ปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น การผสมเทียม การทำวัคซีนหรือฉีดยา ส่วนด้าน โรงเรือนในการเลี้ยงโคเนื้อนั้น อาจทำคอกแบบง่าย ๆ เช่น การสร้างด้วยไม้ไผ่หรือวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ที่มีความแข็งแรงทนทาน พอที่จำไม่ทำให้โคเนื้อหลุดออกไปได้ มีหลังคากันแดดกันฝน มีรางน้ำรองอาหารที่เพียงพอต่อจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง (อุทัย หนูแดง,2543)

ในการเลี้ยงโคขุนนิยมใช้ตัวผู้เพราะมีโครงร่างที่ใหญ่ แต่ขณะเดียวกันสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา คือ โคเพศผู้มีความคึกคะนอง ทำให้ไขมันไม่แทรกในกล้ามเนื้อ วิธีแก้ปัญหานี้กับการฝังฮอร์โมนเพศเมีย ในโคขุนเพศผู้ ซึ่งทำให้โคเป็นหมันชั่วคราว ลดการคึกคะนองลง และฮอร์โมนจะค่อย ๆ ถูกดูดซึมเข้าไปที่ละลายน้อย ระยะเวลาในการออกฤทธิ์ประมาณ 4-5 เดือน และฮอร์โมนจะต้องดูดซึมหมดก่อนนำโคออกจำหน่ายประมาณ 1-2 เดือน เพื่อให้ฮอร์โมนตกไปถึงผู้บริโภค ในระหว่างการฝังฮอร์โมนโคจะกินอาหารได้มากขึ้น นอกจากนี้ฮอร์โมนเพศเมียมีผลต่อการสะสมไขมันในเนื้อ มดกกล้ามเนื้อ เนื้อจึงมีความนุ่ม และมีผลในเพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหาร คือ เปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้ดี วิธีการฝังฮอร์โมนจะฝังไว้ผิวหนังที่ใบหูหรือผสมลงในอาหาร ฮอร์โมนที่นิยมใช้ คือ

1. สเตโรเบสโตล เป็นฮอร์โมนสังเคราะห์พวกที่สมบัติเหมือนกับฮอร์โมนเอสโตรรอนของเพศเมีย ซึ่งมีฤทธิ์สามารถทำให้สัตว์สะสมไขมันไว้ในร่างกาย ทำให้สัตว์อ้วนเร็วและเร่งการเจริญเติบโตให้เร็วขึ้น โดยการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น 10-15 เปอร์เซ็นต์ และประสิทธิภาพการใช้อาหารเพิ่มขึ้น 10 เปอร์เซ็นต์ ใช้กับโคที่ตอนแล้วหรือยังไม่ตอนก็ได้ ใช้ได้ทั้งเพศผู้และเพศเมีย แต่จะให้ผลดีกับ โคเพศผู้มากกว่า และมีผลต่อคุณภาพซากของโคขุน คือ ทำให้ได้ปริมาณเนื้อแดงมากกว่าโคที่ไม่ได้รับ การใช้ฮอร์โมนนี้สามารถใช้ได้ 2 วิธีคือ

1) ผสมลงไป ในอาหารในอัตราส่วน 10 มล./ตัว/วัน หรือผสมลงในอาหาร 0.001 เปอร์เซ็นต์ ของอาหาร และควรหยุดการใช้สารก่อนส่งโรงฆ่าสัตว์ 15 วัน

2) การฝังใต้ผิวหนังส่วนกลางของใบหู โดยฝังครั้งละ 1-3 เม็ด และหยุดการใช้สารนี้ประมาณ 120 วันก่อนส่งโรงฆ่าสัตว์

2. ซินโนแวกซ์-เอส เป็นฮอร์โมนเพศตามธรรมชาติ 1 โดส ประกอบด้วย โปรเจสเตอโรน 2 มล. เอสตราไดโวลเบนโเวอเท 20 มล. อยู่ในรูปเม็ดเล็กๆ โดสละ 8 เม็ด โดยฝังเข้าไปใต้ผิวหนังที่ใบหูและค่อย ๆ ถูกดูดซึมไปใช้ ฮอร์โมนชนิดนี้ใช้กับ โคเพศผู้ที่ตอนแล้วและใช้ในช่วง 60-150 วัน ของระยะการขุน จะมีฤทธิ์อยู่ได้นานประมาณ 4 เดือน ถ้าขุนโคเนื้อในระยะยาว ควรฝังซ้ำอีกครั้งประมาณ 60 วัน หลังจากการฝังครั้งแรก และควรงดการใช้ก่อนเข้าโรงฆ่าสัตว์ 60 วัน

3. ซินโนแวกซ์-เอช เป็นฮอร์โมนธรรมชาติ เช่น ประกอบด้วย เทสโทสเตอโรน 200 มล. และ เอสตราไดโวลเบนโเวอเท 20 มล. ซึ่งอยู่ในลักษณะเม็ดเล็กๆ โดสละ 8 เม็ด การใช้โดยฝังเข้าใต้ผิวหนังที่ใต้ใบหู โดยการฝังนั้นจะแทงเข็มจากใต้ใบหูหรือบนใบหูก็ได้

4. แรลโกร เป็นสารสังเคราะห์หรือเรียกว่า สารซีรานอล อยู่ในรูปของเม็ดเล็กๆ โดสละ 4 เม็ด ใช้ได้ทั้งโคเพศผู้ เพศเมียและลูกโค ใช้ได้ทั้งที่เลี้ยงแบบปล่อยแปลงหญ้าหรือขุนด้วยอาหารข้น โดยการฝังเข้าใต้ผิวหนังที่ใบหู สามารถเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตได้ประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ และประสิทธิภาพในการให้อาหารสูงขึ้น 5-10 เปอร์เซ็นต์ และควรงดการใช้ก่อนส่งโรงฆ่าสัตว์ 65 วัน

2.4.2 การให้อาหาร

อาหารเป็นปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงโคเนื้อ เพราะโคเนื้อต้องการนำสารอาหารไปใช้ในการเจริญเติบโต การดำรงชีวิต และการสืบพันธุ์ ถ้าโคได้รับอาหารอย่างเพียงพอจะทำให้โคเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ อาหารโคเนื้อสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. อาหารหยาบ หมายถึงอาหารที่มีเยื่อใยสูง ซึ่งเป็นอาหารหลักของโคเนื้อ เพราะโคสามารถใช้ประโยชน์จากอาหารหยาบได้ดี อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคโดยทั่วไป คือ หญ้าสด ฟางข้าว หรือวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ต้นข้าวโพด ยอดอ้อย ต้นถั่ว เปลือกสับปะรด เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า หญ้าสดมีความสำคัญที่สุดสำหรับการเลี้ยงโค เพราะฉะนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคจำเป็นต้องมีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง หญ้าที่ควรปลูก คือ เป็นหญ้าที่ปลูกง่ายและโคชอบกิน มีคุณค่าทางอาหารสูง นอกจากนี้ควรเสริมแร่ธาตุให้กับโคบ้าง เพราะถ้าโคเนื้อไม่ได้รับแร่ธาตุเลย มีผลทำให้แม่โคไม่ยอมเป็นสัด ผสมไม่ติด ในพ่อพันธุ์โคถ้าได้รับแร่ธาตุไม่เพียงพอ ทำให้การผสมติดต่ำ โคอ่อนแอ เปื่ออาหาร ผอมลง และไม่สามารถใช้ประโยชน์จากอาหารได้เต็มที่

2. อาหารข้น หมายถึง อาหารที่มีความเข้มข้นทางโภชนาการสูง โดยเฉพาะโปรตีน มีเปอร์เซ็นต์เยื่อใยต่ำ เมื่อสัตว์กินเข้าไปแล้วสามารถย่อยได้ง่าย จำแนกเป็น

1) อาหารชนิดเดียว เช่น รำ ปลายข้าว ข้าวโพดบด กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง กากปาล์ม ฯลฯ
 2) อาหารชั้นสำเร็จรูป ใช้เลี้ยงเสริมกับอาหารหยาบ สามารถนำมาใช้เลี้ยงโคได้เลยโดยผู้เลี้ยงไม่ต้องนำวัตถุดิบอย่างอื่น ๆ มาผสมอีก อาจอยู่ในรูปของอาหารผงหรืออัดเม็ดก็ได้ ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ปลายข้าวหรือข้าวโพดบด กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสงหรือกากปาล์ม ปลาป่น ใบกระถินป่น วิตามิน และแร่ธาตุ

3) หัวอาหาร เป็นอาหารที่ประกอบด้วยอาหารโปรตีนสูงผสมกัน เช่น กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง ปลาป่น เมื่อจะใช้ผู้เลี้ยงจะต้องนำวัตถุดิบอย่างอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ให้พลังงานสูง ที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น มาผสมตามสัดส่วนที่ผู้ผลิตหัวอาหารกำหนดไว้จึงจะได้คุณค่าทางอาหารตามที่ต้องการ

4) อาหารสำเร็จรูป “ที เอ็ม อาร์” (TMR หรือ total mixed ration) เป็นอาหารผสมระหว่างอาหารหยาบและอาหารชั้น สามารถนำไปเลี้ยงโคได้เลย โดยไม่ต้องให้อาหารหยาบ เช่น หญ้าสดอีก เหมาะสำหรับฟาร์มที่หาอาหารหยาบได้ยาก

การให้อาหารชั้นควรเริ่มให้แต่น้อยก่อน เนื่องจากโคต้องการระยะเวลาในการปรับตัวระยะหนึ่ง มิฉะนั้น โคจะไม่กินอาหารหรือถ้ากินมากจะเกิดอาการท้องอืดได้ นอกจากนี้ควรมีน้ำสะอาด และเกลือแร่ตั้งไว้สำหรับให้โคกิน นอกจากนี้ โคน้ำสามารถใช้น้ำปุยยูเรียได้ ซึ่งปุยยูเรีย เป็นอาหารที่มีโปรตีนสูงและมีราคาถูก การใช้น้ำปุยยูเรียต้องใช้ในปริมาณจำกัด คือใช้ได้ไม่เกิน 1 % ของอาหารผสมทั้งหมด ข้อควรปฏิบัติ มีดังนี้ คือ

1. ใช้เลี้ยงได้เฉพาะโคที่มีอายุ 8 เดือนขึ้นไป
2. ใช้ได้ไม่เกิน 2%
3. สูตรอาหารที่ใช้น้ำปุยยูเรีย ต้องมีอาหารแห้งหรือกากน้ำตาลควบคู่ด้วยเสมอ เพื่อลดความชื้นของยูเรีย
4. อาหารที่ผสมยูเรียต้องคลุกเคล้าให้เข้ากันอย่างทั่วถึง และกระจายอย่างสม่ำเสมอ
5. ให้โคกินทีละน้อย เพื่อให้โคปรับตัว เพราะถ้ากินมากอาจถึงตายได้
6. ภายในคอกพักโคต้องมีน้ำสะอาดสำหรับโคกินตลอดเวลา

ในกรณีที่โคกินยูเรียมากเกินไป จะทำให้ความสมดุลของกรด และด่างในน้ำเลือดเสียไป โดยโคจะแสดงอาการผิดปกติ ไม่สบาย ตกใจง่าย การทำงานของกล้ามเนื้อผิดปกติ อาจถึงตายได้ สามารถแก้ไขได้ โดยใช้น้ำส้มสายชูกลองใส่ปากให้โคกินประมาณ 1 แกลลอน

การใช้แร่ธาตุเสริม แร่ธาตุมีประโยชน์ ดังนี้คือ ทำให้โคเนื้อเจริญเติบโตได้เร็ว การทำงานของร่างกายและระบบสืบพันธุ์เป็นปกติ ผสมติดง่าย แร่ธาตุมี 2 ชนิด คือ

- 1) แร่ธาตุก้อน สามารถหาซื้อได้ตามทั่วไป
- 2) แร่ธาตุผสม

2.4.3 การตอน

การตอนสามารถทำได้หลาย เช่น การตอนโดยการทุบแบบพื้นบ้าน การผ่าเอาอัณฑะออก และใช้คีมหนีบท่อน้ำเชื้อ แต่วิธีที่นิยมใช้มากที่สุดในประเทศไทย คือ การตอนโดยวิธีการหนีบโดยใช้คีมหนีบที่เรียกว่า “เบอร์ดิซโซ” (Burdizzo) หนีบบริเวณ ท่อน้ำเชื้อเหนือลูกอัณฑะ เหตุที่นิยมใช้มากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่ปลอดภัย หรือคีมหนีบอีกแบบหนึ่ง คือ คีมหนีบของกำแพงแสน ซึ่งเป็นที่นิยมรองลงมา จาก เบอร์ดิซโซ” (Burdizzo) เพราะมีราคาถูกกว่า หาซื้อได้ง่าย สามารถใช้หนีบโคเนื้อที่มีน้ำหนัก 100 กิโลกรัม ขึ้นไป

2.5 โรคและการป้องกันรักษา

โรคที่เกิดขึ้นในสัตว์ หมายถึง การที่สภาพร่างกายของสัตว์แสดงอาการผิดปกติไปจากเดิม เนื่องจากร่างกายไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ จึงทำให้เกิดอาการที่เรียกว่าสัตว์ป่วย เช่น การมีไข้ หายใจผิดปกติ เบื่ออาหาร ร่างกายซูบผอม ดังนั้นผู้ที่เลี้ยงโคเนื้อควรศึกษาเกี่ยวกับ โรคที่สำคัญ ๆ ของโคเนื้อ รวมทั้ง การป้องกัน ดังนี้

1. โรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and mouth disease FMD) เกิดจากเชื้อไวรัส ระบาดรวดเร็ว ผู้เลี้ยงโคเนื้อควรทำให้กับโคทุกตัว 1 ปี ทำ 2 ครั้ง คือ 6 เดือน 1 ครั้ง ควรฉีดป้องกัน ในเดือน เมษายน และ ตุลาคมทุกปี โดยเริ่มฉีดเมื่อโคอายุประมาณ 6-7 เดือน

2. โรคเฮโมเรอิกเซฟติกซีเมีย (Haemorrhagic septicaemia) โรคนี้เกิดจากเชื้อ แบคทีเรีย ซึ่งเชืื่อนี้อยู่ในร่างกายของสัตว์อยู่แล้ว แต่เมื่อร่างกายของสัตว์ผิดปกติหรืออ่อนแอ เชื้อนี้จะเริ่มแสดงอาการออกมา และสามารถแพร่ระบาดลูกตามติดต่อกันไปยังสัตว์ตัวอื่นได้ ลักษณะของอาการ คือ ไข้ขึ้นสูง หายใจหอบ ไอและมีน้ำมูกทางจมูก อาจมีเลือดออกมาในอวัยวะภายในทางเดินอาหาร การป้องกัน โดยใช้วัคซีน ป้องกัน 6 เดือน 1 ครั้ง ทำช่วงเดือน เมษายน และ ตุลาคม ของทุกปี

3. โรคแอนแทรกซ์ (Anthrax) เกิดจาก เชื้อแบคทีเรีย ชื่อ Bacillus anthracis. โรคนี้มีการระบาดอย่างรวดเร็ว สามารถสร้างสปอร์ที่มีความทนต่อความร้อนและความเย็น สามารถติดทางอาหาร

และน้ำดื่ม การป้องกันโรคนี้อาจทำได้โดยฉีดวัคซีนและซีรัมป้องกันทุกปี โดยใช้วัคซีนฉีดใต้ผิวหนัง หลังจากฉีดแล้ว 2-3 สัปดาห์ ก็เกิดภูมิคุ้มกัน แต่เมื่อเกิดโรคแล้ว ต้องกำจัดด้วยการฝังซากหรือเผาซากเล็กน้อย 6 ฟุต. โรยปูนขาวทับบริเวณที่เผาซากโค

4. โรค布鲁เซลโลซิส (Brucellosis) หรือโรคแท้งติดต่อ เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Brucella abortus*. โรคนีติดต่อกับการผสมพันธุ์เป็นส่วนใหญ่ สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรจำนวนมาก เพราะทำให้เกิดอาการแท้งระหว่างการอุ้มท้อง หรือลูกโคอาจจะตายในระยะแรกเกิด การป้องกันคือ ต้องทำวัคซีนใช้โคสาวทุกตัว ในระหว่างอายุ 4-8 เดือน วัคซีนที่ใช้เป็นวัคซีนเชื้อเป็นใช้ 2 ครั้ง ห่างกันนาน 6 เดือน

5. โรคพยาธิภายใน (Internal parasites) ได้แก่ พยาธิตัวกลม ตัวแบน และพยาธิใบไม้ อัตราความรุนแรงแตกต่างกันตามอายุของสัตว์ ส่วนมากลูกโคอายุแรกเกิด 3 เดือนแรกมักมีพยาธิตัวกลมอยู่มาก ควรใช้ยาถ่ายพยาธิในระยะ 1 เดือน และ 3 เดือน สำหรับโคใหญ่ควรใช้ปีละ 2 ครั้ง หรือจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปราศจากพยาธิหรือไข่ของพยาธิ

6. โรคพยาธิภายนอก (External parasites) พยาธิภายนอกจัดเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการเลี้ยงสัตว์ในเขตร้อน พบเสมอในโคเนื้อ ได้แก่ พวกรังแคต่าง ๆ เหลือบใหญ่ และเห็บ ศัตรูภายนอกพวกนี้ จะดูดเลือดทำให้เกิดความทรมานด้านสุขภาพ และความสมบูรณ์พันธุ์ เกิดผิวหนังอักเสบสามารถป้องกันได้ โดยใช้สารเคมีฉีดพ่นให้กับโคเนื้อ สารเคมีที่ใช้ได้ผลดีคือ สารไพริซีน กับ สารซิลเนอรัวิส สารไซโอดีนิน สารโรติโนน โดยฉีดพ่นให้กับโคเนื้อ ทุก 10-14 วัน จนสามารถกำจัดเห็บและเห็บหมดไป (ศรเทพ ธีมวาสร, 2539)

2.6 การตลาดโคเนื้อ

ประเภทของตลาดโคเนื้อ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ตลาดเนื้อคุณภาพสูง ตลาดเนื้อประเภทนี้มีอยู่ในเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ ที่มีชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว หรือคนไทยที่รายได้สูง เนื้อโคประเภทนี้ใช้ประกอบอาหารภายในโรงแรมหรือภัตตาคารใหญ่ ๆ และวางขายตามห้างสรรพสินค้า

2. ตลาดทั่วไป ตลาดประเภทนี้มีอยู่ทั่วไปซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1 วัวมัน ไม่จำกัดเพศและอายุโค ส่วนใหญ่เป็นโคที่มีอายุมาก นำมาจากพม่านำมาขุนเพียง 3-4 เดือน และไม่สนใจเรื่องไขมันแทรก แต่ต้องการไขมันหุ้มซากหนา ๆ และชอบไขมันเป็นสีเหลือง น้ำหนักซากโคไม่ต่ำกว่า 170 กก. หรือเทียบน้ำหนักมีชีวิต 300 กก.

2.2 ตลาดวัวลูกชิ้น เป็นตลาดที่ไม่จำกัดพันธุ์ และอายุ ถึงแม้จะเป็น โคผสมหรือโคไม่ขุนก็ใช้ได้ ไม่สนใจเรื่องไขมันแทรกและไขมันหุ้มซาก ไม่จำกัดน้ำหนักซาก ซื้อขายกันได้หลายวิธี เช่น ซื้อน้ำหนักซากกิโลกรัมละ 45-48 บาท หรือซื้อกันด้วยราคาเนื้อ แต่ส่วนใหญ่นิยมซื้อด้วยวิธีเหมาตัวคือดีราคาด้วยสายตา ตกลงราคากันตามความพอใจของผู้ขายและผู้ซื้อ (ปรารธนา พฤษศรี,2533)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินวิจัยผู้วิจัยศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

- 3.1 ประชากร
- 3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
 - 3.3.2 วิธีดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และลักษณะของแบบสัมภาษณ์
 - 3.3.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ (Try out)
 - 3.3.4 วิธีดำเนินการสัมภาษณ์
 - 3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ 12 ตำบลต่าง ๆ และผู้ค้าเนื้อโค ของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ. 2545 และ 2546 จากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1,043 ราย และผู้ค้าเนื้อโค จำนวน 10 ราย

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่าง จากประชากร (10 เปอร์เซ็นต์) โดยในการสุ่มจะกระจายกันไป ในทุกตำบลทั้ง 12 ตำบล ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 104 ราย และประชากรผู้ค้าเนื้อโค จำนวน 10 ราย

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นมานำไปสัมภาษณ์กับเกษตรกร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปิด (Close – ended question) และคำถามแบบเปิด (Open – ended question)

3.3.2 วิธีดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์และลักษณะของแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ในงานวิจัย และศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็น และขอบเขตของแบบสัมภาษณ์
 2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล
 3. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหา การใช้ภาษา และการใช้รูปแบบ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม
- ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ เพศ อายุ บุตร พื้นที่ในการประกอบอาชีพ รายได้ต่อเดือน ประเภทของสัตว์ที่เลี้ยง อาชีพหลักของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงโคเนื้อโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ตอนย่อย คือ

- 2.1) ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง เพศโค อายุโค พันธุ์โคเนื้อ ที่เกษตรกรนิยมเลี้ยง แหล่งที่มาของโคเนื้อ จุดประสงค์หลักของการเลี้ยงโคเนื้อ พันธุ์ประวัติ ระยะเวลาในการเลี้ยงโค คำไรที่ได้ในการเลี้ยงโคเนื้อต่อตัว รวมถึงปัญหาต่างๆ ในการเลี้ยงโคเนื้อ
- 2.2) การจัดการเกี่ยวกับโคเนื้อ ได้แก่ อาหารที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อเป็นประจำ อาหารเสริม ลักษณะของโรงเรือน ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อ (แบบปล่อยทุ่ง,แบบผูกขี้นโรง) การตอนโคเนื้อและวิธีการตอน บุคคลผู้ดูแลโคเนื้อ การให้ยาบำรุง การทำวัคซีน ชนิดของวัคซีน ผู้ที่ทำวัคซีนให้กับเกษตรกร การผสมพันธุ์ การซื้อโคเนื้อ การขายโคเนื้อ รวมถึงความต้องการขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับตลาดเนื้อโคของ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี แบ่งออกได้เป็น 2 ตอน คือ

3.1) สำหรับผู้ค้าส่งเนื้อโค ได้แก่ การซื้อโค วิธีการซื้อโค วิธีการฆ่าโค การชำแหละ การแบ่งสัดส่วนต่างๆ ราคาเนื้อโคแต่ละส่วนวิธีการขายเนื้อโค ผลพลอยได้ต่างๆเช่น หนัง กระดูก รวมถึงสถานที่ขายเนื้อโค กำไรขาดทุนต่อตัว

3.2) สำหรับผู้ค้าปลีกเนื้อโค ได้แก่ การซื้อเนื้อโค การชำแหละ การแบ่งสัดส่วนต่างๆ ราคาเนื้อโคแต่ละส่วน วิธีการขายเนื้อโค ผลพลอยได้ต่างๆ เช่น หนัง กระดูก รวมถึงสถานที่ขายเนื้อโค กำไรขาดทุนต่อตัว

3.3.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ (Try Out)

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ ไปทดลองใช้เพื่อความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ (Content Validity) โดยทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 10 ราย

3.3.4 วิธีการดำเนินการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีด้วยตนเอง ระหว่าง เดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2545 จำนวน 104 ราย ของจำนวนผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายางทั้งหมด 1,040 ราย ภายในพื้นที่นั้นๆ ตามข้อมูลของสถิติจังหวัดเพชรบุรี และปศุสัตว์อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ(Percentage) เพื่ออธิบายและวิจัยเชิงพรรณนาข้อมูลในด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ต่อเดือน อาชีพ จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง การจัดการด้าน การให้อาหาร การผสมพันธุ์ วิธีการตอนโค การทำวัคซีนและการฉีดยาต่าง ๆ ให้กับโคเนื้อ ทั้งนี้รวมถึงตลาดของเนื้อโค ใน อำเภอท่ายาง จังหวัด

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{X}{n} \times 100$$

กำหนดให้ X = จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

กำหนดให้ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

4.1 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดขายเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่มีผลการ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ
3. ตลาดเนื้อโค

ซึ่งมีผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อใน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรในตำบลต่าง ๆ ที่เลี้ยงโคเนื้อเป็นเพศชาย จำนวน 82.96 เปอร์เซ็นต์ เพศหญิง จำนวน 17.31 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.1) และวัยที่มีการเลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 41-50 ปี เท่ากับ 40.38 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ อายุมากกว่า 50 ปี ช่วง 31-40 ปี และต่ำกว่า 31 ปี คิดเป็น 25.00, 24.04 และ 10.58 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ช่วงอายุ 31-40 ปี และ อายุมากกว่า 50 ปี เป็นวัยที่มีการเลี้ยงโคเนื้อที่ใกล้เคียง (ดังตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ แยกตามเพศ

ชื่อตำบล	เพศ	
	ชาย	หญิง
1. มาบปลาเค้า	9	1
2. ท่ายาง	2	0
3. ในดง	4	2
4. ท่าคอย	5	0
5. เขากระบูก	5	4
6. ปีกเตียน	4	2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

7. ท่าแลง	14	3
8. ว่างไคร้	5	3
9. ยางหย่อง	4	0
10. หนองจอก	13	2
11. กัดหลวง	13	1
12. ท่าไม้รวก	8	0
รวม	86	18
เปอร์เซ็นต์	82.69	17.31

ตารางที่ 4.2 ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	อายุ (ปี)			
	ต่ำกว่า 31	31-40	41-50	มากกว่า 50
1. มาบปลาเค้า	4	2	4	0
2. ท่ายาง	0	1	1	0
3. ในดง	1	0	3	2
4. ท่าคอย	1	1	3	0
5. เคากระบุก2	2	1	5	1
6. ปีกเตียน	0	0	2	4
7. ท่าแลง	2	4	8	3
8. ว่างไคร้	2	3	2	1
9. ยางหย่อง	1	2	1	0
10. หนองจอก	1	5	6	3
11. กัดหลวง	1	2	6	5
12. ท่าไม้รวก	0	2	3	3
รวม	11	25	42	26
เปอร์เซ็นต์	10.58	24.04	40.38	25.00

จากการสัมภาษณ์ถึงจำนวนบุตรของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ที่เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีบุตร 1-3 คน จำนวน 68.27 เปอร์เซ็นต์ รองลงมา คือ มีบุตร 4-5 คน มากกว่า 5 คน และไม่มีบุตรในทันที หมายถึง เกษตรกรที่ยังไม่แต่งงาน และเกษตรกรที่แต่งงานแล้วไม่มีบุตร คิดเป็น 27.88, 6.73 และ 5.77 เปอร์เซ็นต์ (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ช่วงจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 คริวเรือน)

ชื่อตำบล	จำนวนบุตร			
	ไม่มีบุตร	1-3	4-5	มากกว่า 5
1. มาบปลาเค้า	-	6	2	2
2. ท่ายาง	-	2	-	-
3. ในดง	-	4	2	-
4. ท่าคอย	-	5	-	-
5. เขากระปุก	1	8	-	-
6. ปีกเตียน	1	3	1	1
7. ท่าแลง	-	14	3	-
8. วังไคร้	1	7	-	-
9. ยางหย่อง	1	2	1	-
10. หนองจอก	1	9	3	2
11. กัดหลวง	1	6	5	2
12. ท่าไม้รวก	-	5	3	-
รวม	6	71	20	7
เปอร์เซ็นต์	5.77	68.27	27.88	6.73

จากการสัมภาษณ์ เรื่องการจ้างแรงงานของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรจำนวน 76.92 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีการจ้างลูกจ้าง เกษตรกรที่จ้างลูกจ้างจำนวน 1-2 คน เท่ากับ 19.23 เปอร์เซ็นต์ และจ้างลูกจ้าง 3-5 คน มีเพียง 3.85 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ช่วงกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่มีลูกจ้างเลี้ยงโคเนื้อ (n=104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	จำนวนลูกจ้าง			
	ไม่มีลูกจ้าง	1-2	3-5	มากกว่า5
1. มาบปลาเค้า	8	1	1	-
2. ท่ายาง	2	-	-	-
3. ในดง	5	1	-	-
4. ท่าคอย	4	1	-	-
5. เขกระปุก	9	-	-	-
6. ปีกเตียน	5	1	-	-
7. ท่าแลง	12	5	-	-
8. วังไคร้	7	1	-	-
9. ยางหย่อง	3	1	-	-
10. หนองจอก	9	4	2	-
11. กัดหลวง	12	2	-	-
12. ท่าไม้รวก	4	3	1	-
รวม	80	20	4	0
เปอร์เซ็นต์	76.92	19.23	3.85	0

จากการสัมภาษณ์การประกอบอาชีพหลักของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า เกษตรกรจำนวน 66.35 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพทำไร่และทำนา รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย เลี้ยงสัตว์ และอื่น ๆ คำว่า อื่น ๆ ในที่นี้ หมายถึง เกษตรกรที่ทำงานโรงงานหรือรับจ้างทั่วไป และรับราชการ คิดเป็น 14.42, 13.46, 4.84 และ 0.96 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรที่ประกอบอาชีพค้าขาย และอาชีพเลี้ยงสัตว์ มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 แสดงอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	อาชีพหลัก				
	ทำไร่-ทำนา	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	รับราชการ	อื่นๆ
1. มาบปลาเค้า	5	1	4	-	-
2. ท่ายาง	2	-	-	-	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

3. ในดง	4	-	2	-	-
4. ท่าคอย	5	-	-	-	-
5. เขากระปุก	6	-	-	-	3
6. ปีกเตียน	5	-	1	-	-
7. ท่าแลง	13	2	2	-	-
8. วังไคร้	4	-	2	-	2
9. ยางหย่อง	1	1	1	1	-
10. หนองจอก	9	3	3	-	-
11. กัดหลวง	9	5	-	-	-
12. ท่าไม้รวก	6	2	-	-	-
รวม	69	14	15	1	5
เปอร์เซ็นต์	66.35	13.46	14.42	0.96	4.84

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ช่วง 11-20 ไร่ จำนวน 31.37 เปอร์เซ็นต์ รองลงมา คือ มีพื้นที่ 6-10 ไร่ มีพื้นที่ 1-5 ไร่ มีพื้นที่ 21 ไร่ ขึ้นไป และไม่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพ คิดเป็น 25.96, 22.16, 13.46, และ 6.73 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 จำนวนเกษตรกรแบ่งตามพื้นที่ในการประกอบอาชีพ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	พื้นที่ในการประกอบอาชีพ (ไร่)				
	1-5	6-10	11-20	21 ไร่ขึ้นไป	ไม่มี
1. มาบปลาเค้า	5	2	2	1	-
2. ท่ายาง	2	-	-	-	-
3. ในดง	1	1	3	1	-
4. ท่าคอย	-	1	4	-	-
5. เขากระปุก	1	2	3	2	1
6. ปีกเตียน	2	2	1	-	1
7. ท่าแลง	4	6	4	3	-
8. วังไคร้	4	1	2	-	1
9. ยางหย่อง	1	1	1	-	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

10. กัดหลวง	3	4	6	-	1
11. ทำไม้รวก	1	1	3	2	1
รวม	23	27	33	14	7
เปอร์เซ็นต์	22.16	25.96	31.73	13.46	6.73

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายได้เกษตรกร จำนวน 49.04 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในช่วง 3,100-4,500 บาท รองลงมา คือ 4,600-6,000 บาท เท่ากับ 25.96 เปอร์เซ็นต์ ต่ำกว่า 3,000 บาท เท่ากับ 20.19 เปอร์เซ็นต์ และ มากกว่า 6,100 บาท 4.81 เปอร์เซ็นต์ (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 แสดงรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	รายได้ (บาท)			
	ต่ำกว่า 3,000	3,100-4,500	4,600-6,000	มากกว่า 6,100
1. มาบปลาเค้า	1	3	4	2
2. ท่ายาง	0	2	0	0
3. ในดง	2	2	2	0
4. ท่าคอย	1	3	1	0
5. เขาระบุก	3	6	0	0
6. ปีกเตียน	2	4	0	0
7. ท่าแลง	10	6	1	0
8. วังไคร้	0	6	2	0
9. ยางหย่อง	0	1	3	0
10. หนองจอก	2	9	4	0
11. กัดหลวง	0	4	9	1
12. ทำไม้รวก	0	5	1	2
รวม	21	51	27	5
เปอร์เซ็นต์	20.19	49.04	25.96	4.81

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลของการเลี้ยงโคเนื้อโดยทั่วไป และ ด้านการจัดการต่าง ๆ เช่น จำนวนโคที่เลี้ยง พันธุ์ประวัติ พันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรนิยมเลี้ยง อาหาร และการให้อาหาร พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เลี้ยงโคเนื้อ จำนวนน้อยกว่า 6 ตัว คิดเป็น 43 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ ช่วง 6-20 ตัว จำนวน 29.81 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงโคจำนวนมากกว่า 50 ตัว เท่ากับ 17.31 เปอร์เซ็นต์ และ เลี้ยงโคเนื้อ 21-50 ตัว เท่ากับ 16.54 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 แสดงช่วงจำนวนโคเนื้อที่กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเลี้ยง (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	จำนวนโคเนื้อที่เลี้ยง			
	น้อยกว่า 6	6-20	21-50	มากกว่า 50
1. มาบปลาเค้า	3	6	-	1
2. ท่ายาง	2	-	-	-
3. ในดง	2	3	1	-
4. ท่าคอย	4	-	-	1
5. เขาระบุก	2	6	-	1
6. ปีกเตียน	2	4	-	-
7. ท่าแลง	5	5	3	4
8. วังไคร้	6	2	-	-
9. ยางห้อย	3	-	-	1
10. หนองจอก	8	4	-	3
11. กัดหลวง	4	1	4	5
12. ท่าไม้รวก	2	-	4	2
รวม	43	31	12	18
เปอร์เซ็นต์	41.35	29.81	16.54	17.31

จากการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนโคเนื้อ และ เพศโค ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรนิยมเลี้ยงโคเพศเมีย 60.81 เปอร์เซ็นต์ และ โคเพศผู้ 39.19 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.9) และพันธุ์โคเนื้อที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงมากที่สุด คือ โคลูกผสมบราห์มัน จำนวน 51.92 เปอร์เซ็นต์ รองลงมา คือ โคพื้นเมือง โคลูกผสมฮินดูบราซิล และ โคลูกผสมชาร์โรเลห์ คิดเป็น 41.35, 3.85

และ 2.88 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ จะเห็นว่าเกษตรกรเลี้ยงโคลูกผสมบราห์มันและโคพื้นเมือง ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 จำนวนโคเนื้อที่กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเลี้ยง แยกตามเพศโค (n = 2,590 ตัว)

ชื่อตำบล	เพศของโค		รวม (ตัว)
	เพศผู้ (ตัว)	เพศเมีย (ตัว)	
1. มาบปลาเค้า	79	168	247
2. ท่ายาง	4	2	6
3. ในดง	35	28	63
4. ท่าคอย	31	33	64
5. เขาระบุก	76	29	105
6. ปีกเตียน	35	29	64
7. ท่าแลง	256	310	566
8. วังไคร้	22	8	30
9. ยางหย่อง	20	42	62
10. หนองจอก	140	418	558
11. กัดหลวง	208	268	476
12. ท่าไม้รวก	109	240	349
รวม	1,015	1,575	2,590
เปอร์เซ็นต์	39.19	60.81	100

ตารางที่ 4.10 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงโคเนื้อแยกตามสายพันธุ์ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	สายพันธุ์โคเนื้อ			
	พื้นเมือง	ลูกผสมบราห์มัน	ลูกผสมชาร์โรเลห์	ลูกผสมอินดูบราซิล
1. มาบปลาเค้า	2	7	1	-
2. ท่ายาง	-	2	-	-
3. ในดง	2	4	-	-
4. ท่าคอย	2	3	-	-
5. เขาระบุก	1	5	-	3
6. ปีกเตียน	4	2	-	-

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

7. ท่าแลง	9	5	2	1
8. ว่างไคร้	4	4	-	-
9. ยางหย่อง	3	1	-	-
10. หนองจอก	6	9	-	-
11. กัดหลวง	6	8	-	-
12. ท่าไม้รวก	4	4	-	-
รวม	43	54	3	4
เปอร์เซ็นต์	41.35	51.92	2.88	3.85

จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับแหล่งที่มาของโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่นั้น พบว่า เกษตรกรจำนวน 50.96 เปอร์เซ็นต์ ซื้อมาจากเกษตรกรด้วยกัน เป็นลูกโคที่เกิดเองในคอก จำนวน 36.54 เปอร์เซ็นต์ และซื้อมาจากพ่อค้าคนกลาง จำนวน 12.50 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.11) และเมื่อสัมภาษณ์ถึง จุดประสงค์ของการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเพื่อขายเนื้อ เท่ากับ 47.12 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงเพื่อต้องการลูกโค เท่ากับ 45.19 เปอร์เซ็นต์ และเลี้ยงไว้เพื่อวิ่งแข่งขัน 7.96 เปอร์เซ็นต์ (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.12)

เลี้ยงเพื่อวิ่งแข่งขันลาน หมายถึง การเลี้ยงโคเนื้อที่เป็นโคไทยพื้นเมืองและการวิ่งแข่งขันลานเป็นประเพณีของชาวจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี จะเล่นกันในช่วงเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จสิ้นแล้ว ประมาณเดือน พฤศจิกายนถึงเมษายนของทุกปี ในการแข่งขันจะมีโคทั้งหมด 20 ตัว แต่โคที่แข่งกันจะมี 2 ตัว คือ โคที่อยู่ตัวสุดท้ายและรองสุดท้าย หรือเรียกว่า วัวนอกและวัวนอง

ตารางที่ 4.11 แสดงกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่นำโคเนื้อมาเลี้ยง (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	แหล่งที่มาของโคเนื้อ		
	ลูกที่เกิดเองในคอก	ซื้อมาจากเกษตรกร	พ่อค้าคนกลาง
1. มาบปลาเค้า	4	4	2
2. ท่ายาง	1	1	-
3. ในดง	2	3	1
4. ท่าคอย	1	3	1
5. เขาระบุก	3	5	1
6. ปีกเตียน	2	2	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

7. ท่าแลง	7	8	2
8. ว่างไคร้	1	7	-
9. ยางหย่อง	1	3	-
10. นอนงจอก	4	9	2
11. กัดหลวง	6	6	2
12. ท่าไม้รวก	6	2	-
รวม	38	53	13
เปอร์เซ็นต์	36.54	50.96	12.5

ตารางที่ 4.12 จุดประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	จุดประสงค์ของการเลี้ยง			
	เพื่อขายเนื้อ	ใช้แรงงาน	ต้องการลูก	วิ่งแข่งขัน
1. มาบปลาเค้า	4	0	3	3
2. ท่ายาง	1	0	1	0
3. ในดง	4	0	2	0
4. ท่าคอย	3	0	1	1
5. เขาระบุก	3	0	6	0
6. ปีกเตียน	5	0	1	0
7. ท่าแลง	5	0	12	0
8. ว่างไคร้	5	0	3	0
9. ยางหย่อง	1	0	1	2
10. นอนงจอก	6	0	7	2
11. กัดหลวง	8	0	6	0
12. ท่าไม้รวก	4	0	4	0
รวม	49	0	47	8
เปอร์เซ็นต์	47.12	0	45.19	7.69

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การจดบันทึกพันธุ์ประวัติ พบว่า เกษตรกร จำนวน 99.04 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีการจดบันทึกพันธุ์ประวัติ และมีเพียง 0.96 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ที่มีการจดบันทึกพันธุ์ประวัติ (ดังตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 จำนวนเกษตรกรที่มีการจดบันทึกพันธุ์ประวัติของ โคน้ำที่นำมาเลี้ยง

(n = 104 คริวเรือน)

ชื่อตำบล	พันธุ์ประวัติของ โคน้ำ	
	มี	ไม่มี
1. มาบปลาเค้า	1	9
2. ท่ายาง	0	2
3. ในดง	0	6
4. ท่าคอย	0	5
5. เขากะปุก	0	9
6. ปีกเตียน	0	6
7. ท่าแดง	0	17
8. วังไคร้	0	8
9. ยางหย่อง	0	4
10. หนองจอก	0	15
11. กลัดหลวง	0	14
12. ท่าไม้รวก	0	8
รวม	1	103
เปอร์เซ็นต์	0.96	99.04

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ระยะเวลาที่ใช้ในการเลี้ยง โคน้ำ จนจำหน่ายออกสู่ตลาดได้ พบว่า เกษตรกรใช้เวลาในการเลี้ยง โคน้ำ มากกว่า 1 ปี จำนวน 39.42 เปอร์เซ็นต์ รองลงมา คือ ใช้เวลา 7-12 เดือน 4-6 เดือน ไม่มีกำหนด หมายถึง การเลี้ยง โคน้ำ ในระยะยาว เช่น โคน้ำ และใช้เวลา 1-3 เดือน คิดเป็น 32.69, 16.35, 10.58 และ 0.96 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.14) เมื่อสัมภาษณ์ ด้านผลกำไรที่เกษตรกรได้รับ ในการเลี้ยง โคน้ำ พบว่า เกษตรกรได้รับผลกำไร มากกว่า 3,600 บาท เท่ากับ 51.92 เปอร์เซ็นต์ ช่วง 2,600-3,500 บาท เท่ากับ 31.73 เปอร์เซ็นต์ ช่วง 1,100-2,500 บาท เท่ากับ 15.38 เปอร์เซ็นต์ และต่ำกว่า 1,000 บาท มีเพียง 0.96 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.14 ระยะเวลาในการขุดโคเนื้อจนจำหน่ายผลผลิตได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง
(n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	ระยะเวลา (เดือน)				
	1-3	4-6	7-12	>1ปี	ไม่มีกำหนด
1. มาบปลาเค้า	0	0	4	6	0
2. ท่ายาง	0	0	1	1	0
3. ในดง	1	0	5	0	0
4. ท่าคอย	0	2	1	1	2
5. เขาระบุก	0	1	0	8	0
6. ปีกเตียน	0	0	3	3	0
7. ท่าแลง	0	2	3	3	9
8. วังไคร้	0	2	5	1	0
9. ยางห้อย	0	1	2	1	0
10. หอนงจอก	0	3	5	7	0
11. กัดหลวง	0	6	2	6	0
12. ท่าไม้รวก	0	0	3	5	0
รวม	1	17	34	41	11
เปอร์เซ็นต์	0.96	16.35	32.69	39.42	10.58

ตารางที่ 4.15 ช่วงผลกำไรที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้รับในการเลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	ช่วงผลกำไร (บาท)			
	ต่ำกว่า 1,100	1,100-2,500	2,600-3,500	มากกว่า 3,600
1. มาบปลาเค้า	0	1	4	5
2. ท่ายาง	0	0	1	1
3. ในดง	0	2	4	0
4. ท่าคอย	0	0	3	2
5. เขาระบุก	1	0	1	7
6. ปีกเตียน	0	1	2	3
7. ท่าแลง	0	4	5	8

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

8. ว่างไคร้	0	1	4	3
9. ยางหย่อง	0	0	1	3
10. หนองจอก	0	1	5	9
11. กัดหลวง	0	6	2	6
12. ทำไม้รวก	0	0	1	7
รวม	1	16	33	54
เปอร์เซ็นต์	0.96	15.38	31.73	51.92

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับปัญหาที่พบ ในระหว่างการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนหญ้าสดในฤดูแล้ง จำนวน 42.31 เปอร์เซ็นต์ รองลงมา คือ ปัญหาด้านพื้นที่สำหรับการเลี้ยงโค อาหารชั้นราคาแพง อื่น ๆ และไม่มีปัญหา คิดเป็น 21.15, 15.38, 15.38 และ 5.77 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ จะเห็นว่า ปัญหาด้านอาหารชั้นมีราคาแพงและอื่น ๆ นั้น มีจำนวนเท่ากัน และอื่น ๆ หมายถึง ปัญหาด้านต่างๆ เช่น คนเลี้ยงโคเนื้อ น้ำสำหรับโคเนื้อ โรคติดต่อ การผสมเทียม เป็นต้น ไม่มีปัญหา หมายถึง เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อจำนวนน้อย เช่น 1-2 ตัว หรืออาจเลี้ยงโคลาน ซึ่งมีการดูแลเป็นอย่างดี (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ปัญหาที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบในระหว่างการเลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	หญ้าสดใน ฤดูแล้ง	อาหารชั้น ราคาแพง	พื้นที่เลี้ยง โคน้อย	ไม่มีปัญหา	อื่นๆ
1. มาบปลาเค้า	5	1	1	0	3
2. ท่ายาง	0	0	0	2	0
3. ในดง	2	1	2	0	1
4. ท่าคอย	2	0	2	1	0
5. เขากะปุก	5	1	1	0	2
6. ปีกเตียน	3	2	1	0	0
7. ท่าแลง	6	3	5	0	3
8. ว่างไคร้	5	1	2	0	0
9. ยางหย่อง	3	0	1	0	0

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

10. หนองจอก	5	2	3	0	5
11. กัดหลวง	4	4	3	2	1
12. ท่าไม้รวก	4	1	1	1	1
รวม	44	16	22	6	16
เปอร์เซ็นต์	42.31	15.38	21.15	5.77	15.38

ส่วนด้านอาหารหลักที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้เลี้ยงโคนั้น ได้แก่ หญ้าสดและฟางข้าว คิดเป็น 91.35 เปอร์เซ็นต์ และใช้เปลือกสับประดเลี้ยงโคนเนื้อเพียง 8.65 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น (ดังตารางที่ 4.17) เมื่อถามถึงเรื่องอาหารเสริมที่เกษตรกรให้กับโคนเนื้อ พบว่า เกษตรกรไม่เสริมอาหารชั้นให้กับโคนเนื้อ คิดเป็น 63.46 เปอร์เซ็นต์ และมีการเสริมอาหารชั้นให้กับโคนเนื้อเพียง 36.54 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.17 อาหารหลักที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้เลี้ยงโคนเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	ชนิดอาหาร	
	หญ้าสด-ฟางข้าว	เปลือกสับประด
1. มาบปลาเค้า	10	0
2. ท่ายาง	2	0
3. ในดง	6	0
4. ท่าคอย	4	1
5. เขากระปุก	9	0
6. ปีกเตียน	6	0
7. ท่าแลง	16	1
8. วังไคร้	7	1
9. ยางหย่อง	4	0
10. หนองจอก	13	2
11. กัดหลวง	10	4
12. ท่าไม้รวก	8	0
รวม	95	9
เปอร์เซ็นต์	91.35	8.65

ตารางที่ 4.18 แสดงเกษตรกรกรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้อาหารเสริมให้กับโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	อาหารเสริม	
	มี	ไม่มี
1. มาบปลาเค้า	4	6
2. ท่ายาง	0	2
3. ในดง	3	3
4. ท่าคอย	2	3
5. เขาระบุก	2	7
6. ปีกเตียน	3	3
7. ท่าแลง	6	11
8. วังไคร้	5	3
9. ยางหย่อง	1	3
10. หนองจอก	5	10
11. กลัดหลวง	5	9
12. ท่าไม้รวก	2	6
รวม	38	66
เปอร์เซ็นต์	36.54	63.46

จากการสัมภาษณ์และสังเกตโรงเรือนของโคเนื้อ ที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า โรงเรือนเป็นแบบคอกล้อมไม้ไผ่จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ และคอกแบบมิดชิด จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ เช่นกัน (ดังตารางที่ 4.19) ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร จำนวน 51.92 เปอร์เซ็นต์ เป็นการเลี้ยงแบบผูกขี้นโรง และการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง จำนวน 48.08 เปอร์เซ็นต์ (ดังตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.19 รูปแบบโรงเรือนที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	รูปแบบโรงเรือน	
	คอกล้อมไม้ไผ่	คอกแบบมิดชิด
1. มาบปลาเค้า	3	7
2. ท่ายาง	0	2
3. ในดง	1	5

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

4 ทำคอย	1	4
5 เขากระปุก	6	3
6 ปีกเตียน	2	4
7 ทำแลง	11	6
8 วังไคร้	2	6
9 ยางหย่อง	1	3
10 หนองจอก	8	7
11 กัดหลวง	10	4
12 ทำไม้รวก	7	1
รวม	52	52
เปอร์เซ็นต์	50	50

ตารางที่ 4.20 ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	ลักษณะการเลี้ยงโคเนื้อ	
	ปล่อยทุ่ง	ผูกขี้นโรง
1 มาบปลาเค้า	3	2
2 ท่าช้าง	0	7
3 ในดง	1	5
4 ทำคอย	1	4
5 เขากระปุก	6	3
6 ปีกเตียน	2	4
7 ทำแลง	10	7
8 วังไคร้	3	5
9 ยางหย่อง	1	3
10 หนองจอก	8	7
11 กัดหลวง	8	6
12 ทำไม้รวก	7	1
รวม	50	54
เปอร์เซ็นต์	48.08	51.92

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการ ด้านการตอนโคนเนื้อ ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเกษตรกร ไม่ตอนโคนเนื้อที่เลี้ยง จำนวน 76.92 เปอร์เซ็นต์ และมีเกษตรกรเพียง 23.08 เปอร์เซ็นต์ ที่ตอนโคนเนื้อ วิธีการตอนส่วนใหญ่เป็นแบบโบราณ รองลงมา คือ การใช้ เบอร์ดิชโซ่ กรณีที่ไม่ตอน เพราะ เป็นโคเพศเมีย (ดังตารางที่ 4.21) เมื่อสัมภาษณ์ถึงการฉีดยาให้กับโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงนั้น พบว่า เกษตรกรไม่ฉีดยาให้กับโคที่เลี้ยง จำนวน 52.88 เปอร์เซ็นต์ และมีเพียง 47.12 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ที่ฉีดให้วัวโคที่เลี้ยง โดยยาที่ใช้ ได้แก่ ยาบำรุง ยาถ่ายพยาธิ และฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต ให้กับโคเนื้อที่เลี้ยง โดยคิดเป็น 40.38, 26.92 และ 29.80 ตามลำดับ (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.21 การตอนโคนเนื้อและวิธีการตอนโคนเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

(n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	การตอนโคนเนื้อ		
	ไม่ตอน	วิธีตอน	
		แบบโบราณ	ใช้เบอร์ดิชโซ่
1. มาบปลาเค้า	6	2	2
2. ท่ายาง	2	0	0
3. ในดง	6	0	0
4. ท่าคอย	4	1	0
5. เขากระปุก	9	0	0
6. ปีกเตียน	4	2	0
7. ท่าแลง	17	0	0
8. วังไคร้	3	3	2
9. ยางหย่อง	2	2	0
10. หนองจอก	8	2	5
11. กลัดหลวง	12	1	1
12. ท่าไม้รวก	7	1	0
รวม	80	14	10
เปอร์เซ็นต์	76.92	13.46	9.62

ตารางที่ 4.22 แสดงเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ฉีดยาให้กับโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	ไม่ฉีดยา	ฉีดยา	ชนิดของยาที่ใช้		
			ยาบำรุง	ฮอร์โมน	ยาถ่ายพยาธิ
1 มาบปลาเค้า	2	8	8	2	8
2 ท่ายาง	1	1	0	1	0
3 ในดง	3	3	2	2	2
4 ท่าคอย	3	2	3	0	2
5 เขาระบุก	4	5	5	3	5
6 ปีกเตียน	2	4	3	7	3
7 ท่าแลง	8	9	5	2	2
8 วังไคร้	4	4	4	1	0
9 ยางหย่อง	3	1	1	4	1
10 หนองจอก	8	7	7	4	7
11 กัดหลวง	10	4	3	0	0
12 ท่าไม้รวก	7	1	1	0	1
รวม	55	49	42	28	31
เปอร์เซ็นต์	52.88	47.12	40.38	26.92	29.80

ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ทำวัคซีนให้กับโคเนื้อ (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	ไม่ทำ	ทำ	ชนิดของวัคซีน		
			FMD	เฮโมเรียก	แท้งติดต่อ
1. มาบปลาเค้า	4	6	5	2	1
2. ท่ายาง	0	2	2	0	0
3. ในดง	5	1	1	0	0
4. ท่าคอย	1	3	3	0	1
5. เขาระบุก	2	7	7	0	1
6. ปีกเตียน	0	6	6	0	0
7. ท่าแลง	6	11	11	0	2
8. วังไคร้	7	1	1	0	1
9. ยางหย่อง	3	1	1	0	0
10. หนองจอก	3	12	12	0	1
11. กลัดหลวง	7	7	7	0	2
12. ท่าไม้รวก	2	6	6	0	4
รวม	41	63	62	2	14
เปอร์เซ็นต์	39.42	60.58	59.62	1.92	13.46

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับ วิธีการผสมพันธุ์ และการจำหน่ายโคเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรนิยมผสมพันธุ์โค โดยวิธีตามธรรมชาติ เท่ากับ 53.85 เปอร์เซ็นต์ ไม่ผสมพันธุ์ ในที่นี้หมายถึงเป็นโคเพศผู้เท่ากับ 45.19 เปอร์เซ็นต์ และมีการผสมเทียมเพียง 0.96 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.24) การจำหน่ายโคเนื้อนั้น พบว่า เกษตรกรจะจำหน่ายให้กับ พ่อค้าคนกลาง จำนวน 62.50 เปอร์เซ็นต์ จำหน่ายให้กับผู้ค้าเนื้อในตลาด จำนวน 25.96 เปอร์เซ็นต์ และอื่น ๆ 11.54 เปอร์เซ็นต์ อื่น ๆ ในที่นี้ หมายถึง โกลานที่เกษตรกรเลี้ยงไว้เพื่อ วิ่งแข่งขัน หรือ เลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน ดังนั้น เกษตรกรกลุ่มนี้จึง ไม่มีกำหนดในการขายโคที่แน่นอน (ดังตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 4.24 แสดงวิธีการผสมพันธุ์โคเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	การผสมพันธุ์		
	ผสมตามธรรมชาติ	ผสมเทียม	ไม่ได้ผสม
1. มาบปลาเค้า	3	1	6
2. ท่ายาง	1	0	1
3. ในดง	2	0	4
4. ท่าคอย	2	0	3
5. เขากระปุก	7	0	2
6. ปีกเตียน	4	0	2
7. ท่าแลง	12	0	5
8. วังไคร้	3	0	5
9. ยางหย่อง	1	0	3
10. หนองจอก	8	0	7
11. กัดหลวง	6	0	8
12. ท่าไม้รวก	7	0	1
รวม	56	1	47
เปอร์เซ็นต์	53.85	0.96	45.19

ตารางที่ 4.25 การจำหน่ายโคเนื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (n = 104 ครัวเรือน)

ชื่อตำบล	แหล่งที่เกษตรกรจำหน่ายโคเนื้อให้		
	พ่อค้าคนกลาง	ผู้ค้าเนื้อโคในตลาด	อื่นๆ
1. มาบปลาเค้า	5	2	3
2. ท่ายาง	2	0	0
3. ในดง	6	0	0
4. ท่าคอย	3	1	1
5. เขากระปุก	3	6	0
6. ปีกเตียน	5	0	1
7. ท่าแลง	10	4	3
8. วังไคร้	6	2	0

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

9. ยางหย่อง	1	1	2
10. หนองจอก	10	5	0
11. กัดหลวง	10	4	0
12. ทำไม้รวก	4	2	2
รวม	65	27	12
เปอร์เซ็นต์	62.5	25.96	11.54

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดเนื้อโค ใน อำเภอย่าง จังหวัดเพชรบุรี

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้จำหน่าย และผู้ฆ่าชำแหละเนื้อโค ในอำเภอย่าง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้จำหน่ายเนื้อโค และผู้ฆ่าชำแหละโค นั้น เป็นบุคคลภายในครอบครัวเดียวกัน เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยผู้ฆ่าชำแหละเนื้อโค ซื้อโคมาจากเกษตรกรโดยตรง จำนวน 60 เปอร์เซนต์ และซื้อจากพ่อค้าคนกลาง จำนวน 40 เปอร์เซนต์ วิธีการซื้อ โคเนื้อนั้น ผู้ซื้อจะสายตาประมาณน้ำหนักโคและกำหนดราคา จะไม่มีการใช้เครื่องมือใด ๆ ในการประมาณน้ำหนักโค ขบวนการฆ่าและชำแหละโคเนื้อ ใช้วิธีบังคับโคให้ล้มลง หลังจากนั้นจึงทำการใช้มีดปาดคอขณะที่โคยังมีชีวิตอยู่ แล้วแบ่งเป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ได้ 14 ส่วน เป็นชิ้นส่วนที่ได้จากขาหน้า 8 ส่วน ได้จากขาหลัง 6 ส่วน อวัยวะ 10 ส่วน และผลพลอยได้จำพวก หนัง กระดูก ไขมัน ซึ่งราคาเนื้อโคแต่ละส่วนจะแตกต่างกัน (ดังตารางที่ 4.26) วิธีการขายอวัยวะของโคนั้น จะขายรวมทุกชนิด แต่ถ้าลูกค้าต้องการซื้อชนิดเดียว ผู้จำหน่ายจะจำหน่ายให้ในราคาที่สูงกว่าราคาปกติ สถานที่จำหน่ายเนื้อโค คือ ตลาดในอำเภอย่าง และตลาดนัดตามหมู่บ้าน ส่วนผลพลอยได้ จำพวก หนัง กระดูก ไขมัน จะมีผู้มารับซื้อที่บ้าน (แสดงราคาให้เห็นในตารางที่ 2.26) ผลกำไรขาดทุนที่ผู้ค้าเนื้อได้รับจากการฆ่าชำแหละเนื้อโคและจำหน่ายเนื้อโคนั้น ประมาณตัวละ 1,000 บาท

4.2 วิจารณ์ผล

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพราะ เพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่สำหรับการเลี้ยงโคเนื้อจริง ๆ นั้น สมาชิกภายในครอบครัว จะช่วยกันเลี้ยงโคเมื่อมีเวลาว่าง วัยที่มีการเลี้ยงโคมากที่สุด อยู่ในช่วงอายุ 40-51 ปี คิดเป็น 40.38 เปอร์เซ็นต์ และ วัยที่มีการเลี้ยงโคเนื้อน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุต่ำกว่า 30 คิดเป็น 10.5 เปอร์เซ็นต์ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรมีจำนวนบุตร 1-3 คน ถึง 68.27 เปอร์เซ็นต์ และมีเกษตรกร จำนวน 5.77 เปอร์เซ็นต์ ที่ไม่มีบุตร เนื่องจากเกษตรกรยังไม่แต่งงาน หรือ แต่งงานแล้วแต่ยังไม่มียุตร เมื่อถามถึงการจ้างงานเสริมว่ามีหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีลูกจ้าง เพราะ เกษตรกรจะใช้แรงงานของสมาชิกภายในครอบครัว ในกรณีที่เกษตรกรบางรายมีลูกจ้าง เพราะ เกษตรกรมีอาชีพอื่นด้วย เช่น การทำไร่ทำนาจำนวนมาก หรือเลี้ยงโคเนื้อในจำนวนมาก เมื่อสัมภาษณ์ถึงอาชีพหลักของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำไร่ทำนา (66.35 เปอร์เซ็นต์) ส่วนการเลี้ยงโคเนื้อถือว่าเป็นอาชีพเสริมของเกษตรกร ที่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หลังจากการไปไร่ไปนา เมื่อกลับจากไร่นาจะมีหญ้าสดมาให้โคกินบ้าง หรือ ตอนเช้าก่อนออกไปทำงานก็จูงโคไปผูกไว้ตามที่สาธารณะ ตอนเย็นก็จูงกลับบ้าน เมื่อสอบถามเรื่องพื้นที่ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง แต่มีเพียงบางส่วน (6.73 เปอร์เซ็นต์) ที่เช่าพื้นที่ในการประกอบอาชีพ และ จากการศึกษา เกษตรกรที่มีพื้นที่มากจะอยู่ในพื้นที่ราบสูง ได้แก่ ตำบลเขากระปุก ตำบลท่าแลง ตำบลวังไคร้ ตำบลกัลลหหลวง และ ตำบลท่าไม้รวก เพราะ เป็นพื้นที่ดอนเป็นภูเขา ห่างไกลชุมชน การคมนาคมไม่สะดวก การชลประทานไม่ดี กล่าวคือ มีพื้นที่มากแต่ใช้ประโยชน์ได้ไม่ดีเท่าที่ควร เกษตรกรสามารถทำการเพาะปลูกได้ เฉพาะฤดูฝนเท่านั้น เมื่อถึงฤดูหนาว และ ฤดูร้อน อากาศจะร้อนจัดและแห้งแล้งมาก ดังนั้น เมื่อทำการเพาะปลูกไม่ได้ เกษตรกรจึงหันมาเลี้ยงโคเนื้อแทน แต่ผลผลิตที่ได้ก็ไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อถามถึงเรื่องรายได้ที่เกษตรกรได้รับในเดือนหนึ่ง พบว่า รายได้ของเกษตรกรอยู่ในช่วง 3,100-4,500 บาท คิดเป็น 49.04 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งรายได้ตรงนี้ ไม่ใช่มาจากการเลี้ยงโคเนื้ออย่างเดียว แต่ เป็นรายได้จากการประกอบอาชีพอื่นด้วย เช่น การทำไร่ ค้าขาย หรือ รับจ้างทั่วไป และ เป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน เพราะเกษตรกรไม่มีงานประจำ โดยสภาพรวมแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้แบบพอกินพอใช้ ไม่ค่อยมีเงินเหลือสำหรับการออม เกษตรกรจะได้เงินเป็นจำนวนมากก็ต่อเมื่อ ขายโคได้เท่านั้น ส่วนรายได้ของเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่ ตำบลมาบปลาเค้า ตำบลท่ายาง ตำบลท่าคอย ตำบลยางหย่อง ตำบลหนองจอก ตำบลปึกเตียน และ ตำบลในดง จะดีกว่า เกษตรกรที่อยู่ใน

พื้นที่ราบสูง เพราะ สามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี มีคลองชลประทานที่ดีใกล้แหล่งชุมชน การคมนาคมสะดวก และมีรายได้เสริมจากการเลี้ยง โคเนื้ออีกทางหนึ่ง

จากผลการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อน้อยกว่า 5 ตัว มีจำนวน 41.35 เปอร์เซ็นต์ เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงโคไว้ในครัวเรือน ประมาณ 1-3 ตัว โดยใช้เวลาวางจากการประกอบอาชีพหลักมาเลี้ยงโค และสายพันธุ์โคที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงมี 2 สายพันธุ์ คือ โคลูกผสมบราห์มัน (51.92 เปอร์เซ็นต์) โคพื้นเมือง (41.35 เปอร์เซ็นต์) จะเห็นได้ทั้ง 2 สายพันธุ์นี้ มีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยนิยมเลี้ยงโคเพศเมียมากกว่าเพศผู้ เพราะต้องการลูกโค ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงโคเพศผู้ เพราะหมุนเงินได้เร็ว ส่วนใหญ่จะเลี้ยงเป็นโคขุน กล่าวคือ เกษตรกรจะซื้อโคที่ผอม หรือมีขนาดเล็กมาเลี้ยง และ เมื่อโตได้น้ำหนัก ก็ขายโครุ่นเก่าออกไป และ หาซื้อรุ่นใหม่มาเลี้ยงทดแทน ซึ่งเป็นการหมุนเวียน เช่นนี้ ไปเรื่อย ๆ จากการศึกษาพบว่า เหตุที่เกษตรกรยังเลี้ยงโคพื้นเมืองอยู่มากเพราะ เกษตรกรยังไม่ได้รับความรู้เรื่องการปรับปรุงพันธุ์เท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ค่อนข้างละเลยในกรณีนี้ ไม่มีการอบรมความรู้ใหม่ ๆ ให้กับเกษตรกร โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่ ซื้อมาจาก เพื่อนบ้าน ที่เลี้ยงโคด้วยกันเองถึง 50.96 เปอร์เซ็นต์ และได้มาจากแม่โคที่แม่ โคที่แม่เลี้ยงได้ 36.54 เปอร์เซ็นต์ ลูกโคที่คลอดออกมามีใช้เวลาเลี้ยงนาน จนกว่าจะขายได้ ซึ่งประมาณ 1-2 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุ์โคที่เกษตรกรเลี้ยง และจุดประสงค์ของการเลี้ยงโคเนื้อ มี 2 ประการคือ 1) เพื่อต้องการขายเนื้อในกรณีที่เลี้ยงโคเพศผู้ และส่วนหนึ่งเลี้ยงโคเพื่อนำไปวิ่งแข่งขัน โคประเภทนี้มีราคาสูงมาก ตัวละประมาณ 25,000-50,000 บาท 2) การเลี้ยงโคเพศเมียเพื่อต้องการลูกโคส่วนการเลี้ยงโคเพื่อใช้แรงงานนั้น ไม่มีเลย เพราะปัจจุบัน เกษตรกรหันมาใช้เครื่องจักรแทนการใช้แรงงานของโคอย่างเช่นอดีต โคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่ (99.04 เปอร์เซ็นต์) ไม่มีการจดบันทึกพันธุ์ประวัติ เพราะเกษตรกรมองไม่เห็นความสำคัญของพันธุ์ประวัติ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ และไม่รู้จักถึงความสำคัญของพันธุ์ประวัติว่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง เมื่อถามถึงเรื่องระยะเวลาที่เลี้ยงโคจนกว่าจะขายได้ พบว่าส่วนใหญ่ใช้เวลาเลี้ยงโคมากกว่า 1 ปี คิดเป็น 39.42 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีกำหนดขาย เหตุที่ใช้เวลาเลี้ยงโคนาน เพราะโคได้รับอาหารไม่เพียงพอที่จะนำไปสร้างผลผลิต เช่น เนื้อ และอาหารที่โคได้รับ ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร เมื่อเป็นเช่นนี้ ผลกำไรที่เกษตรกรได้รับ ก็ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเลี้ยง เช่นกัน ทางปัญหาในการเลี้ยงโคที่เกษตรกรพบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านการขาดแคลนหญ้าสดในฤดูแล้ง เพราะเกษตรกรไม่มีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง ต้องอาศัยหญ้าที่ขึ้นตามที่สาธารณะเลี้ยงโค ยิ่งในพื้นที่ราบสูง เกษตรกรจะพบปัญหามากกว่า พื้นที่ราบลุ่ม เพราะหญ้าที่ขึ้นตามที่สาธารณะไม่เพียงพอสำหรับโค ดังนั้นจึงมีการเสริมอาหารให้โคในช่วงเย็น ได้แก่ กากน้ำตาล รำข้าว หยวก

กล้วยและฟางข้าวเป็นต้น แต่ถ้าเป็นการเลี้ยงโคที่มีจำนวนมาก คือ ตั้งแต่ 50 ตัวขึ้นไปจะไม่มี การให้อาหารเสริม สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงโคขุนจะพบปัญหาเรื่อง อาหารชั้นมีราคาสูง และอาหารหลักที่ใช้เลี้ยงโคขุน คือเปลือกสับประรดซึ่งมักจะขาดตลาดอยู่เสมอ เพราะปัจจุบันมีการเลี้ยงโคขุนกันมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้เปลือกสับประรดมีราคาแพงและหาซื้อได้ยาก จากการศึกษาถึงโรงเรือนโคเนื้อ พบว่า มีทั้งโรงเรือนที่เป็นแบบมิดชิด และโรงเรือนที่ล้อมไม้ไผ่ธรรมดา ในจำนวนที่เท่ากัน ส่วนเรื่องวิธีการเลี้ยงโคเนื้อ พบว่า ถ้าเป็นการเลี้ยงโคจำนวนน้อยใช้วิธีการเลี้ยงแบบผูกยืนโรง แต่ในกรณีที่เลี้ยงโคจำนวนมากเกษตรกรจะเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง ซึ่งการเลี้ยงทั้ง 2 แบบ มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนเรื่องการทำวัคซีนและการฉีดยาต่าง ๆ ให้กับโคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำ วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย เพราะเกษตรกรได้รับวัคซีนชนิดนี้จากปศุสัตว์อำเภอ เหตุที่ไม่มีการทำ วัคซีนชนิดอื่น เพราะ เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องโรคต่าง ๆ และการใช้ยาในสัตว์ จากการศึกษาเรื่อง การผสมพันธุ์โค พบว่า เกษตรกรใช้วิธีการผสมตามธรรมชาติ (53.85 เปอร์เซ็นต์) มากกว่าการผสมเทียม เพราะเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติเองได้จำเป็นต้องเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มาผสมให้ แต่เนื่องจากพื้นที่บางตำบล อยู่ห่างไกลจากที่ทำการปศุสัตว์ จึงไม่สะดวกต่อการแจ้งเจ้าหน้าที่ผสมเทียม ด้าน การซื้อขายโคเนื้อของเกษตรกรนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา เพราะเกษตรกรจะตกลงราคากับผู้ซื้อโคเนื้อเป็นที่น่าพอใจก่อนการซื้อขายทุกครั้ง และเมื่อถามเกษตรกรว่า ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือไม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น เงินทุน การจัดการฝึกรวมความรู้เรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ การบริการของปศุสัตว์ที่รวดเร็วและตลาดโคเนื้อที่แน่นอน

จากการศึกษาตลาดการขายเนื้อโคใน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้ค้ำเนื้อและผู้ฆ่าชำแหละเนื้อโคเป็นบุคคลภายในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งนับศาสนาอิสลาม และเป็นอาชีพที่ทำกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม ไม่มีการจ้างแรงงาน เนื่องจากใช้แรงงานตากสมาชิกภายในครอบครัว สถานที่ที่ฆ่าชำแหละ จากการศึกษาและสังเกตลักษณะ โรงเรือนที่ใช้ในการฆ่าโคเนื้อ ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีฝาผนังกันแบบมิดชิด ส่วน วิธีการซื้อโคของผู้ค้ำเนื้อ พบว่า ผู้ค้ำเนื้อจะซื้อโคเนื้อมาจากเกษตรกรโดยตรง 60 เปอร์เซ็นต์ และซื้อมาจากพ่อค้าคนกลางเพียง 40 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น โดยวิธีการซื้อ จะใช้สายตาประมาณน้ำหนัก และตกลงราคากับผู้ขายจะไม่มีการใช้เครื่องมือใด ๆ ในการประมาณน้ำหนักโค เมื่อศึกษาขั้นตอนและขบวนการฆ่าโค พบว่า ผู้ฆ่าโคบังคับโคให้ล้ม หลังจากนั้นทำการใช้มีดปาดคอโคในขณะที่โคยังมีชีวิตอยู่จะไม่มีการทำให้สลบก่อนฆ่า ตามความเชื่อของศาสนาอิสลาม ต้องฆ่าในขณะที่ยังมีชีวิตซึ่งเป็นการฆ่าที่ทารุณมาก หลังจากนั้น ผู้ค้ำแบ่งชิ้นส่วนต่าง ๆ ได้ 14 ส่วน คือ ได้จากขาหน้า 8 ส่วน และได้จากขาหลัง 6 ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนมีราคาที่แตกต่างกัน และเมื่อนำไปเปรียบเทียบราคาเนื่องจากตลาดต่าง ๆ พบว่า ราคาเนื้อโคที่อำเภอท่ายางจะมีราคาถูกกว่า

ตลาดอื่น ๆ เนื่องจาก โคนื้อในอำเภอท่ายางเป็น โคนพื้นเมือง และ โคนลูกผสมบราห์มันซึ่งมีจำนวนน้อยนั่นเอง (แสดงให้เห็นในตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 2.26 แสดงชิ้นส่วนต่าง ๆ ของโคน และเปรียบเทียบราคาขายปลีกต่อกิโลกรัมของเนื้อโคนในตลาดต่าง ๆ

ส่วนต่างๆ ของเนื้อโคน	ตลาดท่ายาง (ราคา 2546)	ซูเปอร์มาร์เก็ต (ราคา 2546)	สหกรณ์โพนยางคำ (ราคา 2546)
1. เสือร้องไห้	100	174	153
2. เนื้อคอ	100	-	105
3. เนื้อโครง	100	-	259
4. สะโพกใหญ่	100	-	173
5. เนื้อสันนอก	110	240	560
6. สันกึ่ง	100	-	186
7. หนอก	100	-	264
8. เอ็นน่องหน้า	100	164	163
9. เนื้อสะเต๊ะ	110	-	187
10. สามสี	110	164	132
11. ลูกมะพร้าว	110	182	171
12. ก้อนยาว	110	184	155
13. ท้องบาง	100	-	-
14. สันใน	120	240	680
15. เครื่องในรวม	70	120	-
16. ตับ	100	174	135
17. หนัง	20	-	-
18. กระดูก	1.00	-	15
19. ไชมัน	2.00	-	5

จากการศึกษาถึง ผลพลอยได้ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ อวัยวะภายใน แยกออกเป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ได้ 10 ชนิด ได้แก่ ตับ หัวใจ ผ้าชีริ้ว ใส่อ่อน ปอด ใส้ใหญ่ สามสีบเล็บ ขอบกระดูก ไข่ตัน และ ลิ่น วิธีขายจะขายรวมทุกชนิด ในกิโลกรัมละ 70 บาท แต่ถ้าซื้อชนิดเดียวจะขายในราคา กิโลกรัมละ 100

บาท ทุกชนิด ผลพลอยได้จำพวกหนัง ผู้ฆ่าแหละจะนำหนังไปดองเกลือไว้ โดยวิธีการดองพยายามไม่ให้หนังโคย่น เพราะถ้าหนังย่นจะทำให้เกิดหนอน ใช้เวลาดองเกลือประมาณ 1 เดือน จะมีผู้มารับซื้อในราคากิโลกรัมละ 20 บาท ผลพลอยได้จำพวกไขมันจะใส่ปีบเคี้ยวให้เหลือแต่น้ำมันขายในกิโลกรัม 5 บาท แต่ถ้าซื้อเป็นไขมันกิโลกรัมละ 2 บาท ส่วนกระดูกขายในราคา 1 บาท จากการศึกษพบว่า ผู้ฆ่าฆ่าแหละเนื้อโค ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ต่อการฆ่าฆ่าแหละโค 1 ตัว และเวลาที่ฆ่าฆ่าแหละ คือ ประมาณ ตี 2 ถึง ตี 3 ของทุกวัน เพื่อจะจำหน่ายเนื้อโคในตอนเช้า ซึ่งสถานที่จำหน่ายเนื้อโค ได้แก่ ตลาดนัด อำเภอท่ายาง และ ตลาดนัดในหมู่บ้าน ผลกำไรขาดทุน ที่ผู้ค้าเนื้อได้รับ บวกลบ ประมาณ 1,000 ต่อตัว

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากการวิจัยเรื่อง สภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคใน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ สภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร และศึกษาตลาดเนื้อโค ในอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1,043 ราย และ ผู้ค้าปลีกเนื้อโคจำนวน 10 ราย ในอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 104 ราย และผู้ค้าเนื้อโคในตลาดน้ำขุ่น จำนวน 10 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการสรุปด้านข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตอนที่ 2 เป็นการสรุปด้านสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ ทั้งข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านการจัดการ ตอนที่ 3 เป็นการสรุปข้อมูลด้านการตลาดเนื้อโค ทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

- 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง วัยที่มีการเลี้ยงโคมากที่สุดอยู่ในช่วง 40-51 ปี ส่วนใหญ่เกษตรกรมีบุตร 1-3 คนและไม่มีลูกจ้างอาชีพหลักของเกษตรกร คือ การทำไร่ ทำนา จำนวน 66.35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่ในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นของตนเอง
- 2) ด้านสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรจะเลี้ยงโคน้อยกว่า 6 ตัวและนิยมเลี้ยงโคเพศเมียมากกว่าเพศผู้ พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสมบราห์มันและโคพื้นเมือง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจดบันทึกพันธุ์ประวัติ คิดเป็น 99.04 เปอร์เซ็นต์ ระยะเวลาในการเลี้ยงโคส่วนใหญ่มากกว่า 1 ปี ปัญหาที่เกษตรกรพบมากที่สุด คือ ขาดแคลนหญ้าสดในฤดูแล้ง อาหารที่ใช้เลี้ยงโคส่วนใหญ่เป็นฟางข้าวและหญ้าสด คิดเป็น 91.35 เปอร์เซ็นต์ และวิธีการเลี้ยงมักเป็นการเลี้ยงแบบผูกยืนโรง การขายโคเนื้อเกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนใหญ่
- 3) จากผลการศึกษาดตลาดเนื้อโค พบว่า ผู้ค้าเนื้อโคและผู้ฆ่าชำแหละโคเนื้อ เป็นบุคคลภายในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม ไม่มีการจ้างแรงงาน จะใช้แรงงานจากสมาชิกภายในครอบครัว วิธีการซื้อโคจะใช้สายตาประมาณน้ำหนัก และ กำหนดราคาให้กับเกษตรกร โดย ไม่มีการใช้เครื่องมือวัดน้ำหนัก ใดๆ โรงเรือนที่ฆ่าชำแหละโคไม่ได้มาตรฐาน เวลาที่ใช้ในการฆ่าชำแหละโค 1 ตัว ประมาณ 2 ชั่วโมง

โมง โดยแบ่งชิ้นส่วนต่าง ๆ ของโคออกเป็น 14 ส่วน ในราคาที่แตกต่างกัน ผลพลอยได้จำพวก อวัยวะแยกได้ 10 ส่วน จำหน่ายรวมกันทุกชนิด ในราคา 70 บาท แต่ถ้าขายชนิดเดียว ราคา กิโลกรัม ละ 100 บาท ผลพลอยได้จำพวกหนัง ผู้ชำแหละจะคงเหลือไว้ ประมาณ 1 เดือน จะมีผู้มารับซื้อ ราคา กิโลกรัมละ 20 บาท ส่วนไขมันจะเจียวให้เหลือแต่น้ำมัน ขายในกิโลกรัมละ 5 บาท กระดูก ขายในกิโลกรัมละ 1 บาท จะมีผู้มารับซื้อพร้อมกับหนัง สถานที่ขายเนื้อโค คือ ตลาดในอำเภอท่า ยาง และ ตลาดนัดตามหมู่บ้าน ผลกำไรที่ได้รับ บวกกลับ ประมาณ 1,000 บาท ต่อตัว

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อและตลาดเนื้อโคในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัย มีความคิดเห็นว่า การเลี้ยงโคเนื้อนั้น ผู้เลี้ยงโคเนื้อควรศึกษาวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้องรวมถึงการจัดการ ที่ดี และศึกษาตลาดรับซื้อโคที่แน่นอน เพื่อให้มีการเลี้ยงโคที่มีคุณภาพ สามารถส่งขายในตลาดโค เนื้อชั้นสูงได้ ซึ่งมีผลทำให้รายได้ของเกษตรกรดีขึ้น ทั้งนี้ควรมีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคเนื้อ ส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการพัฒนาความรู้ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติให้มากขึ้น รวมถึงมีตลาดรับ ซื้อโคที่แน่นอน

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำการวิจัยในทำนองนี้ผู้วิจัยควรอยู่ในพื้นที่ ที่ทำการวิจัยนั้น เพราะสะดวกต่อการ ทำงานวิจัย และรู้จักสถานที่ต่าง ๆ ดี
2. วิธีการไปสัมภาษณ์เกษตรกร ควรเป็นการสนทนามากกว่าการซักถาม เพื่อสร้างความ เป็นกันเอง ระหว่างผู้สัมภาษณ์ และ เกษตรกร ให้เกิดความไว้วางใจ และ การสัมภาษณ์ ควรใช้คำ พูดย่อยที่เกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ใช่คำศัพท์วิชาการมากเกินไป ก่อนที่จะสัมภาษณ์ทุกครั้งควร ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรทราบก่อนเสมอ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ควรเป็นช่วง ตอนเช้า และ ตอนเย็น เพราะ เวลากลางวันเกษตรกรไม่มีเวลาว่าง เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้าน

บรรณานุกรม

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2532. รวมเรื่องโคเนื้อ. ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรม
การเกษตรแห่งชาติ. นครปฐม. 433 น.
- ดำรงศักดิ์ พลบำรุง. 2531. การเลี้ยงโคเนื้อ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 43 น.
- ปฐพีชล วายัคคี. 2534. ฟาร์มโคเนื้อ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม. 143 น.
- ปรารธนา พุกชะศรี. 2519. การศึกษาเกี่ยวกับโคพื้นเมืองในหมู่บ้านของอำเภอกำแพงแสน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 76 น.
- _____. 2531. เกร็ดความรู้เรื่องการเลี้ยงโค. ชองนนทรี. กรุงเทพฯ: 160 น.
- พินิจ ฤทธิโรจน์. 2540. ศึกษาการผลิตโคเนื้อกำแพงแสนของเกษตรกรในเขตกำแพงแสน ดอนตูม
และบางเลน ภายใต้โครงการส่งเสริมของจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 94 น.
- ศรเทพ ธีมวาสร. 2539. การเลี้ยงโคเนื้อ. พันนี้พลับลิซซิ่ง. กรุงเทพฯ: 360 น.
- _____. 2544. การเลี้ยงโคเนื้อ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสยาม. 441 น.
- สุรชาติ เทียนกล้า. 2529. สภาพการเลี้ยงโคขุนของสมาชิกสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กรป. โพนยาง
คำ จำกัด อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 86 น.
- สุรชัย ชาศรีรัตร์. 2531. การผลิตโคกระบือ. ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ: 160 น.
- สังเวียน โพธิ์ศรี. 2527. คำแนะนำเรื่องการเลี้ยงโค-กระบือ. กรุงเทพฯ: 16 น.

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

วัน _____ เดือน _____ ปี _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ _____ ตำบล _____

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

- 1.1 ชื่อเกษตรกร _____ อายุ _____ ปี
- 1.2 มีบุตร _____ คน ชาย _____ คน หญิง _____ คน
- 1.3 มีลูกจ้าง _____ คน ชาย _____ คน หญิง _____ คน
- 1.4 ประกอบอาชีพหลักคือ _____
- 1.5 พื้นที่ในการประกอบอาชีพของตัวเอง _____ ไร่ เช่า _____ ไร่
ค่าเช่า _____ บาท/ปี
- 1.6 รายได้ต่อเดือน _____ บาท
- 1.7 ชนิดของสัตว์ที่เลี้ยง โค _____ ตัว สุกร _____ ตัว ไก่ _____ ตัว
เป็ด _____ ตัว อื่น ๆ _____

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

2.1 ข้อมูลทั่วไป

1. จำนวนโคที่เลี้ยง _____ ตัว
2. เป็นโคของตัวเอง _____ ตัว รับจ้างเลี้ยง _____ ตัว
ในกรณีรับจ้างเลี้ยงได้ค่าจ้างเลี้ยงต่อตัวต่อปีประมาณ _____ บาท/ปี
3. โคเพศผู้ _____ ตัว อายุต่ำสุด _____ เดือน/ปี อายุสูงสุด _____ เดือน/ปี
โคเพศเมีย _____ ตัว อายุต่ำสุด _____ เดือน/ปี อายุสูงสุด _____ เดือน/ปี
แม่โคเลี้ยงลูก _____ ตัว อายุของแม่โคต่ำสุด _____ เดือน/ปี
อายุของแม่โคสูงสุด _____ เดือน/ปี จำนวนลูกโค _____ ตัว
4. พันธุ์โคที่ใช้เลี้ยง
() พันธุ์เมือง () ลูกผสมพันธุ์เมืองและบรรารัมนัน
อื่นๆ _____
5. แหล่งที่มาของโค (ซื้อโคมาจาก) () ลูกที่เลี้ยงเกิดเอง () ซื้อจากเกษตรกรด้วยกัน
() พ่อค้าคนกลาง
6. ส่วนมากนิยมเลี้ยงโค () เพศผู้ () เพศเมีย

เพราะ _____

7. จุดประสงค์หลักของการเลี้ยงโค () เพื่อขายเนื้อ () เพื่อใช้แรงงาน
() เพื่อต้องการลูกโค
8. โคที่เลี้ยงมีพันธุ์ประวัติหรือไม่ () มี () ไม่มี
9. ระยะเวลาในการเลี้ยงโค (จนกว่าจะขาย) _____ ปี
10. กำไรต่อตัวประมาณ _____ บาท
11. ปัญหาในการเลี้ยง _____

2.2 การจัดการ

1. ชนิดของอาหารที่ใช้เลี้ยงโคเป็นประจำ () หญ้าสด, ฟางข้าว () หญ้า, ถั่วต่าง ๆ อัดก้อน
 2. อาหารเสริม () มี () ไม่มี
 3. ลักษณะโรงเรือนที่ใช้ () คอกล้อมไม้ไผ่ไม่มีหลังคา () คอกแบบมิดชิดมีมุ้งกันยุง
 4. ลักษณะของการเลี้ยงโค () ปลอ่ยทุ่ง () ผูกขังโรง
 5. โคที่นำมาเลี้ยงได้ผ่านการตอนมาแล้ว () ใช่ () ไม่ใช่
 6. วิธีการตอนโค () ตอนแบบโบราณ () ตอนแบบสมัยใหม่
 7. บุคคลที่ดูแลโค (ผู้เลี้ยงโค) ชาย _____ คน อายุ _____ ปี
หญิง _____ คน อายุ _____ ปี
 8. มีการให้ยาบำรุงหรือไม่ () มี () ไม่มี
อื่นๆ _____
 9. ผู้ทำวัคซีน () เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำอำเภอ () อาสาสมัครหมู่บ้าน
อื่นๆ _____
 10. โคที่เลี้ยงมีการทำวัคซีนหรือไม่ () ทำ () ไม่ทำ
- ตารางการทำวัคซีน

ชนิดของวัคซีน			
FMD	เฮโมรายิก	แท็งติดต่อ	อื่นๆ

11. การผสมพันธุ์โค

() ผสมแบบธรรมชาติ () ผสมเทียม

12. การซื้อโค

ตัวที่	เพศ	น.น.ประมาณ	ราคาซื้อ	เหตุซื้อ
1				
2				
3				
4				
5				
6				

13. เกษตรกรขายโคให้กับใคร

() พ่อค้าคนกลาง

() ผู้ค้าเนื้อในตลาด

14. เกษตรกรคิดว่าขายโคให้กับผู้ซื้อโคยุติธรรมหรือไม่ () ยุติธรรม () ไม่ยุติธรรม

เพราะ _____

15. เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือไม่ () ต้องการ () ไม่ต้องการ

เรื่องใด _____

ตอนที่ 3 ตลาดเนื้อโค

3.1 สำหรับผู้ค้าส่งเนื้อโค

1. ท่านซื้อโคเนื้อมาจากที่ใด () เกษตรกรโดยตรง () พ่อค้าคนกลาง
2. วิธีการซื้อโคเนื้อท่านใช้เครื่องมือใดเป็นตัววัดน้ำหนักและกำหนดราคาให้กับผู้ขาย
() ใช้สายตาเป็นตัววัด และกำหนดราคา () ใช้สายวัดน้ำหนัก และให้ราคาตามกิโลกรัม
() อื่น ๆ _____
3. วิธีการฆ่าโค () ฆ่าโคโดยใช้มีดปาดคอขณะที่โคยังมีชีวิต(ตามศาสนาอิสลาม)
() ทำให้สลบก่อนฆ่า
4. วิธีการฆ่าโคและการชำแหละเนื้อโคแบ่งเนื้อออกเป็น _____ ส่วน ได้แก่

4.1 ขาหน้า

- เสือร้องไห้ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เนื้อคอ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เนื้อโครง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สะโพกใหญ่ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เนื้อสัน ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สันกึ่ง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ตัวผู้มีเนื้อนอก ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เอ็นน่องขาหน้า ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

4.2 ขาหลัง

- เนื้อสะเต๊ะ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สามสี ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ลูกมะพร้าว ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ก้อนยาว ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ท้องบาง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สันใน ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

5. ผลพลอยได้จำพวก อวัยวะภายใน

- 5.1 () ตับ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.2 () หัวใจ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.3 () ฟัวเขียว ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

- 5.4 () ใ้ส้อ่อน ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.5 () ปอด ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.6 () ใ้ส้ใหญ่ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.7 () สามสิบกลีบ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.8 () ขอบกระดั่ง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.9 () ใ้คั้น ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.10 () ถิ่น ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
6. วิธีการขายอวัยวะภายใน
- () ขายรวมทุกชนิด () แยกชนิดขาย
7. ผลพลอยได้จากหนัง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
8. ผลพลอยได้จากกระดูก ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
9. การใช้ประโยชน์จากไขมัน () ขาย กิโลกรัมละ _____ บาท
- () ใช้ทำอาหารสัตว์
10. สถานที่ขายเนื้อโค _____
11. กำไร/ขาดทุนบวกลบ/ตัวประมาณ _____ บาท

3.2 สำหรับผู้ค้าปลีกเนื้อโค

1. ท่านซื้อโคเนื้อมาจากที่ใด () เกษตรกรโดยตรง () พ่อค้าคนกลาง
2. วิธีการซื้อโคเนื้อท่านใช้เครื่องมือใดเป็นตัววัดน้ำหนักและกำหนดราคาให้กับผู้ขาย
- () ใช้สายตาเป็นตัววัด และกำหนดราคา () ใช้สายวัดน้ำหนัก และให้ราคาตามกิโลกรัม
- () อื่น ๆ _____
3. วิธีการฆ่าโค () ฆ่าโคโดยใช้มีดปาดคอขณะที่โคยังมีชีวิต(ตามศาสนาอิสลาม)
- () ทำให้สลบก่อนฆ่า
4. วิธีการฆ่าโคและการชำแหละเนื้อโคแบ่งเนื้อออกเป็น _____ ส่วน ได้แก่

4.1 ขาหน้า

- เสือร้องไห้ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เนื้อคอ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เนื้อโครง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สะโพกใหญ่ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เนื้อสัน ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สันกึ่ง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

- ตัวผู้มีเนื้อหนอก ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- เอ็นน่องขาหน้า ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

4.3 ขาหลัง

- เนื้อสะเตะ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สามสี ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ลูกมะพร้าว ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ก้อนยาว ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- ท้องบาง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- สันใน ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

5. ผลพลอยได้จำพวก อวัยวะภายใน

- 5.1 () ตับ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.2 () หัวใจ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.3 () ผ่าซี่รีว ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.4 () ใส่อ่อน ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.5 () ปอด ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.6 () ใส้ใหญ่ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.7 () สามสีบกลีบ ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.8 () ขอบกระด้ง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.9 () ไข่คั้น ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 5.10 () ลิ้น ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท

6. วิธีการขายอวัยวะภายใน

- () ขายรวมทุกชนิด () แยกชนิดขาย

- 7. ผลพลอยได้จากหนัง ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 8. ผลพลอยได้จากกระดูก ราคาขายกิโลกรัมละ _____ บาท
- 9. การใช้ประโยชน์จากไขมัน () ขาย กิโลกรัมละ _____ บาท
() ใช้ทำอาหารสัตว์
- 10. สถานที่ขายเนื้อโค _____
- 11. กำไร/ขาดทุนบวกลบ/ตัวประมาณ _____ บาท